

คู่มือ

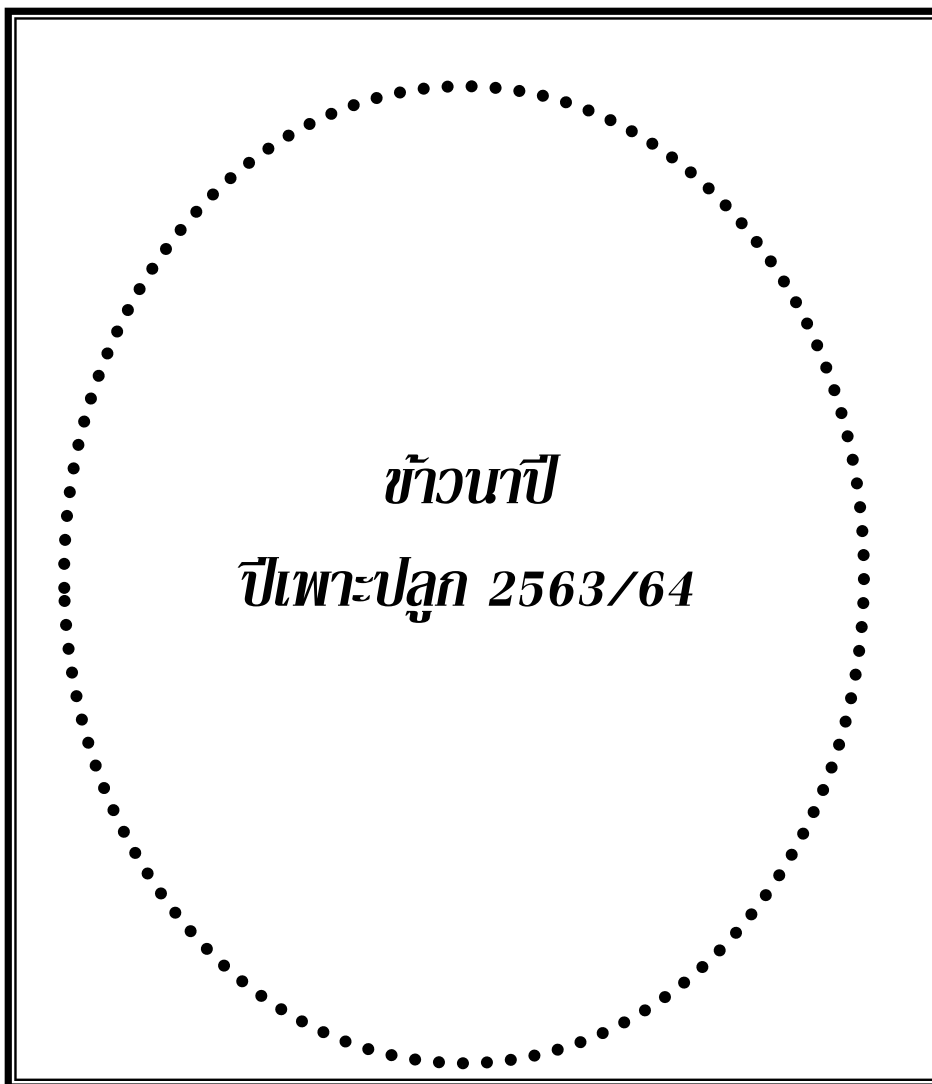
การสำรวจปริมาณการผลิต

ข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตุลาคม 2563

ข้าวหน้าปี

ปีเพาะปลูก 2563/64

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 คำนำ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือการสำรวจ	2
1.3 แผนปฏิบัติงานสำรวจ	3
บทที่ 2 ระเบียบวิธีสำรวจ	4
2.1 แนวทางการดำเนินงาน	4
2.2 การดำเนินการในหน่วยการสุ่มชั้นที่หนึ่ง (หมู่บ้าน)	5
2.3 การดำเนินการในหน่วยการสุ่มชั้นที่สอง (ครัวเรือน)	6
2.4 การใช้ตัวอย่างสำรวจ	16
2.5 การปฏิบัติงานหลังจากภาคสนาม	18
2.6 การประมวลผล	19
บทที่ 3 คำนิยามและรหัสที่ใช้ในการสำรวจ	20
3.1 คำนิยามทั่วไป	20
3.2 คำนิยามเฉพาะ	24
บทที่ 4 การบันทึกข้อมูลและแบบสอบถาม	32

สารบัญภาคผนวก

	หน้า
1. แบบนับจุดผู้ถือครอง (ศสส.01)	ผ-1
2. แบบรายชื่อผู้ถือครองตัวอย่าง (ศสส.02)	ผ-3
3. แบบสรุปผลการสำรวจข้อมูลหมู่บ้านตัวอย่าง (ศสส.03)	ผ-4
4. แบบสรุปผลการสำรวจข้อมูลการเกษตร (ศสส.04)	ผ-5
5. แบบสอบถามการสำรวจข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64	ผ-7
6. ตารางเลขคู่	ผ-9

บทที่ 1

บทนำ

1.1 คำนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่เป็นทั้งผู้ผลิตสินค้าเกษตรเพื่อเลี้ยงตัวเองและส่งออกเพื่อสร้างรายได้เข้าประเทศ สินค้าเกษตรหลายชนิดโดยเฉพาะข้าว ซึ่งประเทศไทยเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ของโลกที่แต่ละปีมีมูลค่าจากการส่งออกนับแสนล้านบาท ดังนั้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายวางแผนและมาตรการ เพื่อพัฒนาการเกษตรให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด สอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา และจากผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งกำหนดแนวทางแก้ไข ตลอดจนการเปิดประชาคมอาเซียน (Asean Economics Community : AEC) ซึ่งเป็นการเปิดค้าเสรี ซึ่งประเทศผู้ผลิตที่เป็นคู่แข่งในตลาดการค้าเสรีที่มีศักยภาพในการผลิตสูงและมีกลไกการตลาดที่มีประสิทธิภาพย่อมมีโอกาสที่จะได้เปรียบในการแข่งขัน นอกจากนี้ การกำหนดมาตรการกีดกันทางการค้าหรือมาตรการอื่น ๆ ของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นมาเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง ก็ย่อมจะส่งผลกระทบต่อประเทศอื่น ๆ รวมทั้งประเทศไทยด้วย

ดังนั้น ข้อมูลการเกษตรจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ใช้ในการกำหนดนโยบาย และ มาตรการต่าง ๆ จากสาเหตุดังกล่าว ข้อมูลจึงต้องมีความถูกต้องครบถ้วน รวดเร็วและทันต่อการนำไปใช้ประโยชน์ อีกทั้งต้องมีรายละเอียดเนื้อหาของข้อมูลอย่างเพียงพอ เพื่อประกอบการวิเคราะห์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง อาจกล่าวได้ว่า ข้อมูลเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในการเริ่มต้นของขั้นตอนการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานมีการจัดเก็บข้อมูลการเกษตรเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ โดยใช้ระเบียบวิธีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละหน่วยงานแตกต่างกันไป ทำให้ข้อมูลมีความแตกต่างกันแม้สินค้าที่จัดเก็บจะเป็นชนิดเดียวกันก็ตาม สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการจัดทำข้อมูลการเกษตร ตามพระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2522 โดยมีศูนย์สารสนเทศการเกษตรเป็นหน่วยงานกลางในการควบคุมระบบการผลิตข้อมูล รับผิดชอบทางด้านวิชาการสถิติ คือ กำหนดระเบียบวิธีสำรวจ กำหนดคำนิยาม รวบรวมกรอบตัวอย่าง กำหนดจำนวนตัวอย่าง สุ่มหมู่บ้านตัวอย่าง จัดทำแบบสอบถาม จัดทำคู่มือ และเอกสารอื่น ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงานสำรวจภาคสนาม ตลอดจนรวบรวมเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานสำรวจ ซึ่งมีสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1 – 12 ดำเนินการสำรวจข้อมูลภาคสนาม บันทึกและประมวลผล รวมถึงวิเคราะห์และรายงานผลเบื้องต้น เพื่อจัดทำข้อมูลที่สำรวจให้เป็นสารสนเทศการเกษตรที่ถูกต้องและครบถ้วนทันต่อเหตุการณ์ อีกทั้งต้องมีรายละเอียดเนื้อหาของข้อมูลอย่างเพียงพอ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่อง ครบถ้วน และมีประสิทธิภาพแก่ผู้ใช้ข้อมูลในทุกภาคส่วน

1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือการสำรวจ

- (1) เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานจัดเก็บรวบรวมข้อมูลปริมาณการผลิตทางการเกษตรเกี่ยวกับเนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว และผลผลิตของข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 ให้เป็นแนวทางเดียวกัน
- (2) เพื่อกำหนดรายละเอียดของวิธีการปฏิบัติงานจัดเก็บรวบรวมข้อมูลการผลิตของข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 ให้ถูกต้องสอดคล้องตามมาตรฐานในการดำเนินการทางสถิติ
- (3) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ข้อมูล เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับช่วงฤดูกาลเพาะปลูก ฤดูกาลเก็บเกี่ยว และปริมาณการขายผลผลิตของเกษตรกรในแต่ละเดือน
- (4) เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีในการปลูก และการใช้ปัจจัยการผลิต เช่น วิธีการปลูก พันธุ์ที่ปลูก ปริมาณพันธุ์ที่ใช้ และการใช้ปุ๋ย เป็นต้น
- (5) เพื่อศึกษาลักษณะพฤติกรรมการกระจายผลผลิตของข้าวนาปีของครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว รวมทั้งการเก็บสำรองข้าวของครัวเรือนเกษตรกร
- (6) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับข้อมูลการผลิตของปีการผลิตที่ผ่านมา และเป็นฐานข้อมูลที่มีความถูกต้องในการคาดคะเนแนวโน้มการเพาะปลูกข้าวนาปีในปีเพาะปลูกหน้า

1.3 แผนปฏิบัติงานสำรวจ

แผนปฏิบัติงาน การจัดทำข้อมูลข่าวรายปี ปีเพาะปลูก 2563/64

กิจกรรม	ระยะเวลา									ผู้รับผิดชอบ	
	2563			2564							
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.		
1. เตรียมงานด้านวิชาการ	1	31									ศสส.
2. ปฏิบัติงานสนาม											สศท.
- ภาคอื่นๆ	15		31								
- ภาคใต้			15		15						
3. บรรณาธิกรณและบันทึกข้อมูล											สศท.
- ภาคอื่นๆ			1		15						
- ภาคใต้				15	28						
4. ประมวลผล											ศสส.
- ภาคอื่นๆ			15		15						
- ภาคใต้					20		20				
5. วิเคราะห์ข้อมูลหลักเบื้องต้น											ศสส. และ
- ภาคอื่นๆ					1	28					สศท.
- ภาคใต้						20	20				
6. รายงานเผยแพร่ข้อมูลหลัก และจัดทำข้อมูลคณะทำงาน พัฒนาข้อมูลคุณภาพด้านพืช											ศสส. และ
- ภาคอื่นๆ							20	31			สศท.
- ภาคใต้									1	30	

แผนปฏิบัติงานสำรวจนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการควบคุมและติดตามผลการปฏิบัติงานของกลุ่มงานที่รับผิดชอบ ให้มีแผนการปฏิบัติในกรอบเวลาของแต่ละกิจกรรมที่ผู้ปฏิบัติงานต้องรับผิดชอบ เนื่องจากการปฏิบัติงานที่ช้ากว่าแผนที่กำหนดอาจจะส่งผลกระทบต่อขั้นตอนสุดท้าย

บทที่ 2

ระเบียบวิธีสำรวจ

การสำรวจข้อมูลการผลิตข้าวในปี พ.ศ. 2563/64 เป็นการสำรวจแบบเฉพาะอย่างขนาดใหญ่ (Large scale survey) ที่ใช้วิธีการนับจุดและสุ่มหน่วยตัวอย่าง (unit) ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ เราจะเรียกว่าเป็นการสำรวจด้วยวิธีตัวอย่างที่ต้องใช้วิธีการแจกแจงนับข้อมูลโดยการสอบถาม (List frame) ตามรายการข้อความที่กำหนดจากหน่วยสุ่มที่เล็กที่สุดที่ตกเป็นตัวอย่าง ได้แก่ ครัวเรือน (ตามค่านิยาม) ซึ่งตั้งอยู่บนหลักเกณฑ์ทางทฤษฎีวิชาการด้านสถิติศาสตร์เป็นหลัก ได้แก่ ทฤษฎีสุ่มและการประมาณค่าสถิติ เป็นต้น เพื่อการอนุมานไปสู่ประชากรได้อย่างถูกต้อง และมีความน่าเชื่อถือในการเผยแพร่ข้อมูลต่อผู้ทั่วไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวทางการดำเนินงาน

จากสภาพการณ์ในปัจจุบัน ข้อมูลที่มีความถูกต้องแม่นยำและน่าเชื่อถือจะกลายเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างเป็นรูปธรรม ในการบริหารจัดการงาน/โครงการต่าง ๆ และเป็นปัจจัยต่อความสำเร็จ ในทางตรงข้ามข้อมูลที่ไม่มีความชัดเจน ความถูกต้อง และน่าเชื่อถือย่อมเป็นเหตุแห่งความล้มเหลวได้เช่นกัน และจากอดีตที่ผ่านมาข้อมูลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในบางเรื่อง อาจมีแนวโน้มที่จะทำให้ผู้ใช้มีความสับสนขาดความมั่นใจ เนื่องจากการที่ข้อมูลขาดคุณภาพนั่นเอง จึงเป็นที่มาของการที่ผู้บริหารระดับสูงโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีคำสั่งที่ 66/2554 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพข้อมูลด้านการเกษตรขึ้น โดยมีปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน อธิบดีกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ เลขานุการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นกรรมการและเลขานุการ และมีการแต่งตั้งคณะทำงานในระดับรองลงไป เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

การจัดเก็บรวบรวมและรายงานข้อมูลการผลิตข้าว เป็นกิจกรรมหนึ่งที่คณะกรรมการฯ ดังกล่าวจะเข้ามาควบคุม กำกับ การจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังนั้นจึงต้องมีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ระมัดระวังในด้านความถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยเฉพาะในขั้นของการจัดเก็บข้อมูลจากหน่วยครัวเรือนผู้ให้ข้อมูลในภาคสนาม ซึ่งอาจมีหน่วยงานหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มีความประสงค์ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ดังนั้น จึงต้องกำหนดให้บุคคลภายนอกสามารถเข้าร่วมสังเกตการณ์หรือให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และไม่ขัดหรือแย้งกับหลักเกณฑ์ทางวิชาการที่กำหนดโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และห้ามมิให้จัดสรรงานสำรวจข้อมูลภาคสนามในบางส่วนหรือทั้งหมดไปให้บุคคลภายนอกไปดำเนินการโดยลำพังอย่างเด็ดขาดไม่ว่าจะมีความเข้าใจในหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานหรือไม่ก็ตาม

2.2 การดำเนินการในหน่วยการสุ่มขั้นที่หนึ่ง (หมู่บ้าน)

ในการสำรวจข้อมูลการผลิตข้าวนาปีครั้งนี้ ศูนย์สารสนเทศการเกษตรกำหนดให้ทำการสำรวจโดยใช้แผนแบบการสำรวจแบบแบ่งเป็นพวก 2 ขั้นตอน และสุ่มแบบมีระบบ (Stratified Two-stage Systematic Sampling) โดยกำหนดให้หมู่บ้านที่มีการเพาะปลูกข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 เป็นหน่วยสุ่มขั้นที่ 1 (Primary Sampling Unit) และครัวเรือนที่เพาะปลูกข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 ในอาณาเขตของหน่วยสุ่มขั้นที่ 1 (หมู่บ้าน) เป็นหน่วยสุ่มขั้นที่ 2 (Secondary Sampling Unit) ของประชากรจังหวัด มีการดำเนินงานดังนี้

2.2.1 กรอบตัวอย่าง (Sampling Frame)

ในประชากรจังหวัดประกอบด้วยหมู่บ้านที่มีการเพาะปลูกข้าวนาปี ตามพื้นที่เหมาะสมมาก (S1) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) และพื้นที่เหมาะสมน้อย+ไม่เหมาะสม (S3+N) ดังนั้นในแต่ละจังหวัดจะถูกแบ่งออกเป็นชั้นภูมิ (พวกที่) ตามคุณลักษณะที่กล่าวมาแล้วเป็นอย่างน้อย จากนั้นแต่ละชั้นภูมิก็จะแบ่งย่อยออกไปตามขนาด หรือตามศักยภาพของหมู่บ้านที่เจ้าหน้าที่ในพื้นที่จะสามารถวิเคราะห์เบื้องต้นได้ละเอียดลงไปได้อีก เพื่อนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งเป็นพวกหรือชั้นภูมิต่าง ๆ ที่เหมาะสมอีกชั้นหนึ่ง

2.2.2 การจัดสรรขนาดตัวอย่าง

กิจกรรมในขั้นตอนนี้ เป็นการกำหนดให้แต่ละชั้นภูมิย่อยที่แบ่งออกไปนั้น จะต้องมีความจำนวนหมู่บ้านตัวอย่างเท่าใดจึงจะเหมาะสมและถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยใช้จำนวนตัวอย่างที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงานมาทำการจัดสรรด้วยวิธีการจัดสรรแบบสัดส่วน (Proportional allocation) ลงในแต่ละชั้นภูมิที่แบ่งไว้แล้ว

2.2.3 การสุ่มหมู่บ้านตัวอย่าง

การปฏิบัติในขั้นตอนนี้มีความสำคัญที่สุด เนื่องจากการดำเนินการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการอย่างแท้จริง เพราะเป็นการสุ่มอย่างปราศจากความเอนเอียง (Unbiased) และเป็นการดำเนินการโดยส่วนกลางเท่านั้น เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือจากผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จึงต้องมีการสุ่มหมู่บ้านตัวอย่างตามแผนแบบที่กำหนด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อให้ตัวอย่างที่สุ่มได้เป็นตัวอย่างที่ดีและปราศจากความเอนเอียงใด ๆ จึงจะสามารถอนุมานประชากรได้อย่างถูกต้อง ได้ตัวประมาณค่าที่มีประสิทธิภาพสูง ดังนั้น ส่วนกลางจะนำกรอบบัญชีรายชื่อหมู่บ้านที่มีการเพาะปลูกข้าวนาปีตาม ค่านิยาม ของแต่ละอำเภอทุก ๆ จังหวัด ที่ได้รับจาก สศท. มาแบ่ง อย่างน้อย เป็น 2 พวก ตามที่กล่าวมาแล้วใน ข้อ 2.2.1 ตามความแตกต่างของศักยภาพในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน นำมาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งเป็นชั้นภูมิหรือพวกที่ให้ได้มากขึ้นไปอีก เพื่อลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่จะได้จากการสำรวจด้วยวิธีตัวอย่างจากทุกชั้นภูมิหรือพวกที่ โดยในแต่ละชั้นภูมิหรือพวกที่จะประกอบด้วย

หมู่บ้านที่ตกเป็นตัวอย่างที่เจ้าหน้าที่จะต้องเข้าไปทำการสำรวจ หรือเก็บข้อมูลจากหน่วยตัวอย่างที่เล็กที่สุด ได้แก่ ครัวเรือนในหมู่บ้านตัวอย่าง ต่อไป

2.3 การดำเนินงานในหน่วยสุ่มชั้นที่สอง (ครัวเรือน)

เมื่อเจ้าหน้าที่ สศท. ได้รับบัญชีรายชื่อหมู่บ้านตัวอย่างแล้ว งานที่เจ้าหน้าที่สำรวจจะต้องเข้าไปปฏิบัติ คือ เข้าไปทำการสำรวจจัดเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในทุกหมู่บ้านตัวอย่าง กล่าวโดยย่อ คือ เข้าพบผู้นำหมู่บ้านตัวอย่างเพื่อทำการนับจุดครัวเรือนผู้ถือครองตามคำนิยามแล้วสุ่มครัวเรือนผู้ถือครองตัวอย่าง 6 ครัวเรือน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบไม่ใส่คืน โดยใช้ตารางเลขสุ่มที่กำหนดให้ จากนั้นทำการติดตามสอบถามครัวเรือนผู้ถือครองตัวอย่างทั้ง 6 รายเพื่อสอบถามข้อมูลตามรายการคำถามที่กำหนดในแบบสอบถามการสำรวจข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 ซึ่งมีรายละเอียดที่จะนำมากล่าวในบทต่อไป

2.3.1 การนับจุด

เนื่องจากการสำรวจด้วยวิธีตัวอย่าง การดำเนินการใด ๆ จะต้องอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีความน่าจะเป็น กล่าวคือ “หน่วยตัวอย่าง” ก็จะต้องเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดที่จะสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องได้ นั่นคือ เป็นครัวเรือนที่มีการเพาะปลูกข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 **ตั้งแต่ 1 ไร่ ขึ้นไป และปลูกภายในอาณาเขตหมู่บ้านตัวอย่างเท่านั้น** แล้วให้หมายเลขสุ่มในการนับจุดให้ครบถ้วน เพื่อให้มีโอกาสที่จะตกเป็นตัวอย่างเท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติ ทั้งนี้ ในการนับจุดจะเป็นการสอบถามข้อมูลจากผู้ปกครองหมู่บ้าน โดยมีผู้รู้อื่นร่วมกันหลายคนช่วยกันให้ข้อมูล หรือใช้ข้อมูลจากแหล่งอื่นร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน ก็จะเป็นการดีต่อคุณภาพของข้อมูล

2.3.2 เหตุผลของการนับจุด

การนับจุดรายชื่อครัวเรือนผู้ปลูกในการสำรวจข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 เป็นการสร้างกรอบตัวอย่างในหมู่บ้านตัวอย่างที่ประกอบไปด้วยหน่วยสุ่มที่เล็กที่สุดที่จะสามารถให้ข้อมูลได้ ได้แก่ ครัวเรือนผู้ถือครอง ในการเข้าถึงครัวเรือนผู้ถือครองที่ตกเป็นตัวอย่าง จะได้จากการสุ่มครัวเรือนผู้ถือครองซึ่งจะสุ่มได้จากกรอบตัวอย่างของหมู่บ้านที่จัดทำขึ้นจากการนับจุดเท่านั้น เพื่อการติดตามสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลในลำดับต่อไป และเหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งของ การนับจุดก็เพื่อใช้เป็นค่าคุณขยายตามสูตรการประมาณค่าสถิติของหมู่บ้านตัวอย่าง นั่นเอง

2.3.3 การนับจุดผู้ถือครอง (ศสส.01)

เป็นการจดยรายชื่อครัวเรือนผู้ถือครองทั้งหมดลงในแบบ ศสส.01 ประเด็นที่ต้องพิจารณาคือ

(1) **นับจุดใคร** ;จะต้องนับจุดครัวเรือนเกษตรกรผู้ถือครองที่ปลูกพืช ตามคำนิยามที่กำหนดให้ ดังต่อไปนี้

ข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 หมายถึง **ข้าวจ้าว/ข้าวนีียว ที่ปลูกอยู่ในระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม – 31 ตุลาคม 2563** ยกเว้นภาคใต้ฝั่งตะวันออก 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส ให้หมายถึง **ข้าวจ้าว/ข้าวนีียว ที่ปลูกอยู่ในระหว่างวันที่ 16 มิถุนายน 2563 – 28 กุมภาพันธ์ 2564** เท่านั้น

(2) **ขนาดเนื้อที่เพาะปลูกและสถานที่ปลูกใช้หลักเกณฑ์อะไร** ;เกษตรกรผู้ถือครองที่นับจุดนี้จะต้องมีการปลูกพืชแต่ละชนิดตามขนาดเนื้อที่และสถานที่ปลูกที่กำหนดให้ ดังนี้

ปลูกตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป ไม่ว่าจะผืนดินที่เพาะปลูกนั้น ครัวเรือนที่จะนับจุดนั้นจะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ หรือเช่า หรือได้ทำฟรี ฯลฯ ก็ตาม ทั้งนี้ให้ยึดเอาการถือครอง (ผู้ปลูกหรือผู้เป็นเจ้าของผลผลิต) เป็นหลัก **แต่ทั้งหมดนี้จะต้องเป็นการปลูกอยู่ภายในอาณาเขตหมู่บ้านตัวอย่างเท่านั้น และรวมถึงเนื้อที่ในเขตป่าสงวนบางส่วนที่ครัวเรือนนั้นเข้าไปปลูกโดยไม่มีเอกสารแสดงสิทธิ์ใด ๆ ในที่ดินนั้นและที่ดินนั้นอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของหมู่บ้านตัวอย่างนั้น**

(3) **นับจุดอย่างไร**; ในการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่สำรวจจะต้องทำการนับจุดให้ครบถ้วนทุกครัวเรือน เรียงลำดับตามผู้บอกซึ่งอาจจะเป็นกำนัน / สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน / ผู้ช่วย ศกอ. หรือผู้อื่น ๆ (ซึ่งต้องระบุชื่อด้วย) โดยต้องพยายามซักถามรายละเอียดเป็นข้อมูลประกอบการนับจุด

ตลอดจนถามย้ำให้เกิดความแน่ใจว่าผู้บอกได้บอกครบถ้วนหมดแล้ว (**อย่าลืม...ถ้ามีเกษตรกรนอกหมู่บ้านเข้ามาปลูกก็ต้องนับจุดด้วย** ซึ่งอาจจะได้รายชื่อหรือทราบแต่จำนวนก็ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องพยายาม**ไม่ให้มีการตกหล่นหรือซ้ำซ้อนเป็นอันขาด**)

2.3.4 การบันทึกแบบนับจุดผู้ถือครอง

ในการนับจุดครัวเรือนผู้ถือครองซึ่งเป็นหน่วยสุ่มขั้นที่ 2 ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่สำรวจ ศสท. ให้ทำการนับจุดโดยใช้แบบนับจดยรายชื่อผู้ถือครอง (ศสส.01) เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

(1) **ชื่อเจ้าหน้าที่สำรวจ** จะต้องบันทึกชื่อเจ้าหน้าที่สำรวจผู้ทำการนับจุด ซึ่งอาจเป็นหัวหน้าหน่วยสำรวจหรือเจ้าหน้าที่สำรวจที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน โดยเขียนตัวบรรจงและบันทึกรหัสประจำตัวของเจ้าหน้าที่สำรวจดังกล่าว รวมทั้งระบุ วัน เดือน ปี ที่ทำการสำรวจมาด้วย

(2) รายละเอียดเกี่ยวกับหมู่บ้านตัวอย่าง ให้ระบุหมู่ที่ ชื่อหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด สศท. และชื่อผู้ให้ข้อมูลในการนับจุด ตำแหน่ง เบอร์โทรศัพท์ตลอดจนวันที่เข้าติดต่อโดยเจ้าหน้าที่สำรวจจะต้องบันทึกรายละเอียดลงในช่องว่างที่กำหนดให้ครบถ้วน

(3) **เริ่มการนับจุด** ให้บันทึกรายละเอียดของการนับจุดลงในสมุดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

สมุดที่ 1 ให้กรอกลำดับหมายเลขสุ่ม 1,2,3,..... เรียงตามลำดับของผู้ถือครองที่จะทำการนับจุด

สมุดที่ 2 ให้บันทึกรายชื่อผู้ถือครองที่นับจุดได้ (ชื่อ – สกุล) ถ้าผู้บอกไม่สามารถบอกได้ ให้จดชื่อเล่นหรือชื่อที่ใช้เรียกกันแล้วเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ซึ่งอาจเป็นชื่อสามีและภรรยาควบคู่กันไปก็ได้

สมุดที่ 3 ให้บันทึกข้อมูลทำนองเดียวกันกับ **สมุดที่ 1**

สมุดที่ 4 ให้บันทึกข้อมูลทำนองเดียวกันกับ **สมุดที่ 2**

- การนับจุด เมื่อมีจำนวนครัวเรือนผู้ถือครองในการสำรวจมากเกินไปเกินหน้ากระดาษของ ศสส.01 ก็ให้ใช้หน้าต่อไป ให้ระบุหน้าที่เท่าใดด้วย เพื่อจะได้ตรวจสอบความครบถ้วนได้ง่าย และสะดวกในการเตรียมงานต่อไป

- เมื่อทำการนับจุดครบถ้วนแล้ว ให้ระบุจำนวนแผ่นของแบบนับจุดที่ใช้ว่ามีจำนวนกี่แผ่น? กี่หน้า? ลงในบรรทัดสุดท้ายของหน้าที่ 1 ด้วย

นอกจากนี้ให้สอบถามข้อมูลในส่วนล่าง เพื่อบันทึกเพิ่มเติม ดังนี้

① ครัวเรือนผู้ถือครองที่อยู่ใน/นอกหมู่บ้าน และปลูกข้าวนาปีภายในอาณาเขตหมู่บ้านนี้ ที่ไม่สามารถนับจุดรายชื่อได้

- จำนวน.ราย รวมจำนวนผู้ถือครองที่ปลูกข้าวนาปีในหมู่บ้านทั้งหมด.....ราย

② เนื้อที่เพาะปลูกข้าวนาปีที่ เป็นภาพรวม ได้แก่

- ในอาณาเขตหมู่บ้านนี้มี เนื้อที่เพาะปลูกข้าวนาปี (ปีนี้) ทั้งหมด โดยประมาณ.....ไร่ เนื้อที่เพาะปลูกข้าวนาปี (ปีที่แล้ว) ไร่

③ เนื้อที่เสียหายหรือคาดว่าจะเสียหาย

- เนื้อที่เสียหายหรือคาดว่าจะเสียหายทั้งหมดของข้าวนาปีในหมู่บ้านนี้ เมื่อพิจารณาจากปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ แล้วหรือได้เกิดภัยพิบัติ คาดว่าจะมีเนื้อที่เสียหายเกิดขึ้น ประมาณ.....ไร่

เมื่อท่านปฏิบัติงานมาถึงขั้นตอนนี้ ให้ตรวจสอบโดยการซักถามถึงความถูกต้อง ความสมบูรณ์ครบถ้วน ให้แน่ใจแล้วจึงจะถือว่าเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานนับจุด

2.3.5 เทคนิคการนับจุด

เนื่องจากการนับจุดมีความสำคัญต่อวิธีการสำรวจด้วยตัวอย่างเป็นอย่างมาก เจ้าหน้าที่ผู้ทำการนับจุดจะต้องพยายามนับจุดให้ครบถ้วน และควรระวังอย่าให้มีการนับจุดตกหล่นหรือนับจุดซ้ำซ้อน (รายเดียวจุดชื่อมากกว่า 1 ครั้ง) หรือนับจุดครัวเรือนเดียวแยกเป็น 2 ครัวเรือน (จุดชื่อทั้งพ่อและลูกที่ทำการเกษตรอยู่ด้วยกัน) ซึ่งการนับจุดไม่ครบถ้วน (ตกหล่น) จะมีผลทำให้ค่าประมาณยอดรวมของหมู่บ้านตัวอย่างที่คำนวณได้ต่ำกว่าความเป็นจริง หรือถ้าหากมีการนับจุดซ้ำซ้อน ก็จะมีผลทำให้ค่าประมาณยอดรวมของหมู่บ้านตัวอย่างที่คำนวณได้สูงกว่าความเป็นจริง

ในการสอบถามว่ามีใครบ้างที่ปลูกพืชนี้ ไม่จำเป็นต้องสอบถามถึงเนื้อที่เพาะปลูกของผู้ถือครองแต่ละราย ขอเพียงแต่ให้มั่นใจว่าผู้ถือครองที่นับจุดนั้น มีการปลูกพืชตรงตามหลักเกณฑ์และคำนิยามที่กำหนดหรือไม่ ซึ่งการที่จะได้รายชื่อผู้ถือครองที่ปลูกพืชนั้นอาจกระทำได้หลายวิธี เช่น ได้จากการสอบถามข้อมูลจากบุคคลหลาย ๆ คน หรือถ้าจะใช้ข้อมูลที่อยู่เดิมของหมู่บ้านมาใช้ ประกอบกับการนับจุดเพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องครบถ้วนขึ้น เช่น การใช้บัญชีรายชื่อจากสำเนาทะเบียนบ้าน บัญชีรายชื่อเกษตรกรที่ได้จากการจดทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) บัญชีรายชื่อที่ใช้ในการเลือกตั้ง บัญชีรายชื่อ ผู้เสียภาษีบำรุงท้องที่ เป็นต้น ก็สามารถทำได้แต่จะต้องมีการสอบถามข้อมูลย้ำ หรือเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปลูกพืชที่จะสำรวจว่าเกษตรกรรายใด เข้าหลักเกณฑ์ที่ต้องนับจุดหรือไม่ โดยการสอบถามจากกำนัน/สารวัตรกำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย, ศกอ. (ถ้ามี), เกษตรกรผู้นำ, ผู้ทรงคุณวุฒิ, ผู้รู้อื่น ๆ ในหมู่บ้าน, ครู, พระสงฆ์, ฯลฯ รวมทั้งอาจจัดการประชุมตามจุดนัดพบของหมู่บ้าน ซึ่งอาจเป็นศาลากลางบ้าน ศาลาวัด โรงเรียน สุเหร่าหรือมัสยิด เป็นต้น **ห้ามมิให้**ทำการนับจุดข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่นโดย**ไม่มีการ**เข้าไปในหมู่บ้านตัวอย่างเพื่อสอบถามย้ำหรือตรวจสอบข้อมูลจากผู้นำหรือผู้รู้ในหมู่บ้านตัวอย่างโดยเด็ดขาด เช่น การนับจุดข้อมูลจากการเปิดดูในเว็บไซต์จากหน่วยงานอื่น โดยไม่เข้ามาสอบถามหรือตรวจสอบข้อมูลกับผู้รู้ในหมู่บ้านตัวอย่าง เป็นต้น ทั้งนี้จะถือว่าการ**ฝ่าฝืน**จะเป็นการกระทำที่ผิดหลักเกณฑ์ทางวิชาการและจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ การใช้วิธีการสุ่มเป็นสิ่งสำคัญ เช่น สอบถามข้อมูลการถือครองเนื้อที่เพาะปลูกเฉลี่ยต่อครัวเรือนแล้วสอบถามขนาดเนื้อที่เพาะปลูกทั้งหมด และจำนวนครัวเรือนผู้ปลูกทั้งหมด แล้วนำมาหารกันดูคร่าว ๆ หากตัวเลขมีทิศทางที่สอดคล้องกันแล้วก็พอคาดได้ว่าจำนวนที่นับจุดน่าจะถูกต้องแล้ว เป็นต้น

การสอบถามรายชื่อครัวเรือนผู้ถือครองที่ปลูกข้าวนาปี ดังที่กล่าวมาแล้ว มีข้อควรระวัง ดังนี้

(1) ในการใช้บัญชีรายชื่อจากสำเนาทะเบียนบ้าน หรือบัญชีรายชื่อที่ใช้ในการเลือกตั้ง บางครั้งครัวเรือนใหม่ที่เพิ่งแยกจากครัวเรือนเดิม หรือครัวเรือนที่ย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านใหม่ ๆ แต่ยังไม่ได้ย้ายสำเนาทะเบียนบ้านเข้ามารายชื่อก็อาจจะตกหล่นจากบัญชีได้ ส่วนการใช้บัญชีรายชื่อผู้เสียภาษีบำรุงท้องที่ ก็อาจจะคลาดเคลื่อนได้ เพราะผู้เสียภาษีอาจจะไปเสียภาษีในท้องที่อื่น ซึ่งอาจจะมีโอกาสตกหล่นไปได้เช่นกัน รวมทั้งผู้เสียภาษีอาจจะไม่ได้ทำการปลูกพืชแต่ให้ผู้อื่นเช่า/ทำฟรี ก็ได้ (ซึ่งต้องนับจดผู้เช่า / ทำฟรีแทนเจ้าของที่ดินจึงจะถูกต้อง) อีกทั้งตามกฎหมายผู้ที่มีที่ดินต่ำกว่า 5-0-0 ไร่ ก็จะได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี เป็นต้น

ดังนั้น การใช้บัญชีต่าง ๆ เหล่านี้ เจ้าหน้าที่สำรวจต้องสอบถามรายครัวเรือน ว่ามีการแยกครัวเรือนใหม่หรือไม่? เป็นครัวเรือนที่ปลูกพืชเองหรือไม่? หรือให้ผู้อื่นเช่า/ทำฟรี หรือไม่? เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง

(2) การใช้บัญชีรายชื่อเกษตรกรจดทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ควรตรวจสอบให้ครบถ้วนว่าต้องนับจดเฉพาะเกษตรกรที่ปลูกในเขตหมู่บ้านตัวอย่างเท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีรายใดที่ไม่ได้จดทะเบียนอีกหรือไม่ เช่น เกษตรกรผู้เช่านา หรือบางรายที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์และผู้นับจดต้องสอบถามผู้นำหมู่บ้านให้แน่ชัดว่า มีรายใดมีรายชื่อตามทะเบียน (ทพศ.) แต่ไม่ได้ปลูกจริง ก็ไม่นับจดเข้ามาเป็นกรอบในการสุ่ม

(3) การสอบถามข้อมูลจากบุคคลเดียว เช่น กำนัน/สารวัตร/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วย/เกษตรกรผู้นำ /ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้รู้อื่น ๆ ในหมู่บ้าน อาจจะนับจดได้ไม่ครบถ้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมู่บ้านที่มีเกษตรกรจำนวนมาก หรือมีท้องที่มีขอบเขตหมู่บ้านกว้างมาก ๆ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลจะจํารายชื่อได้ไม่ครบ จึงจำเป็นต้องสอบถามจากผู้รู้หลาย ๆ คน แล้วตรวจสอบรายชื่อซ้ำเพื่อตัดออกภายหลังและนับจดเพิ่มถ้าทราบภายหลัง

(4) กรณีที่ไม่รู้ชื่อและนามสกุลจริง ในขั้นตอนการนับจดอาจจะใช้ลักษณะเด่นของครัวเรือนประกอบได้ เช่น นาย ก. (เมียชื่อนาง ข.) , นางสาว ค. (อยู่ติดวัด) , นายง. (เป็นทนาย) , นาย จ. (คนจากบ้านบึงพระ) เป็นต้น ทั้งนี้ โดยมีจุดประสงค์เพียงเพื่อให้มีรายชื่อครบตามจำนวนผู้ปลูกพืช และสามารถนำไปใช้สุ่มเลือกผู้ถือครองตัวอย่างได้ เพราะเมื่อสุ่มเป็นผู้ถือครองตัวอย่างแล้ว เจ้าหน้าที่สำรวจจะทราบชื่อจริงได้ภายหลังในตอนสัมภาษณ์

(5) ในบางครั้งการนับจดอาจจะดำเนินการก่อนการเพาะปลูกพืช จึงเกิดกรณีไม่แน่ใจว่าเกษตรกรบางรายจะปลูกพืชนั้น ๆ จริงหรือไม่ เจ้าหน้าที่สำรวจจะต้องพิจารณาโดยละเอียดว่ามีแนวโน้มไปในทางใดมากกว่า (ปลูกหรือไม่ปลูก) ถ้าเห็นว่าคาดว่าจะปลูกก็ให้ทำการนับจดรายชื่อลงไปก่อน

(6) การนับจุดในบางครั้งอาจจะพบว่าหมู่บ้านตัวอย่างที่ทำการนับจุดนั้น เป็นหมู่บ้านที่มีอาณาเขตของหมู่บ้านไม่ชัดเจนหรือไม่แน่นอน เพราะอาจมีการแยกและจัดตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นมาใหม่ภายหลังจากที่มีการขยายตัวของชุมชนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเจ้าหน้าที่สำรวจจะต้องพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ โดยยึดถือว่าผู้ถือครองนั้น ๆ อาศัยอยู่ในหมู่บ้านใดก็ให้นับจดยชื่อผู้ถือครองดังกล่าวให้อยู่ในหมู่บ้านที่อาศัยอยู่นั้น ๆ

(7) ในกรณีที่พบว่าเนื้อที่เพาะปลูกของพืชที่ทำการสำรวจ ไม่ขึ้นกับหมู่บ้านใด ๆ อย่างชัดเจน เพราะเป็นเนื้อที่ถือครองในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ให้เจ้าหน้าที่ทำการนับจุดโดยยึดถือว่าผู้ถือครองนั้น ๆ อาศัยอยู่ในหมู่บ้านใดเป็นหลักในการนับจุดเช่นเดียวกับข้อที่ (5)

2.3.6 แผนแบบการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Design)

หลังจากที่ได้กำหนดชั้นภูมิและขนาดตัวอย่างของชั้นภูมิแล้ว การสุ่มตัวอย่างเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดอีกขั้นตอนหนึ่ง เนื่องจากการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานสำรวจ หรือ ศกอ. ได้เข้าถึงหน่วยตัวอย่างอย่างกระจายตัวและทั่วถึงในประชากร และถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางวิชาการโดยใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบในแต่ละชั้นภูมิ จึงเรียกแผนแบบการสุ่มตัวอย่างแบบนี้ว่า แผนแบบการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นพวงสองขั้นตอนและสุ่มแบบมีระบบ (Stratified Two-stage Systematic Sampling) ศูนย์สารสนเทศการเกษตรจะใช้แผนแบบการสุ่มตัวอย่างดังกล่าวนี้เป็นหลักในการสำรวจข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 ด้วยวิธีตัวอย่าง (List frame) กล่าวคือ ในการสุ่มหน่วยตัวอย่างขั้นที่ 1 (หมู่บ้าน) จะใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic) ส่วนการสุ่มหน่วยตัวอย่างขั้นที่ 2 (ครัวเรือนเกษตร) จะใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายและไม่มีการทดแทน

2.3.7 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

หลักและวิธีการสุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้สำรวจด้วยวิธีตัวอย่าง (List frame) การสำรวจข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 นี้ เป็นการสำรวจแบบเฉพาะ (Specific) ที่ดำเนินการโดยวิธีการนับจุดสุ่มและติดตามสอบถาม เป็นการเฉพาะสินค้าข้าวนาปีแต่เพียงสินค้าเดียว โดยกำหนดแผนแบบการสุ่มตัวอย่างที่ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) ในการสุ่มหมู่บ้านตัวอย่างและใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายและไม่มีการทดแทน (Simple Random Sampling without Replacement) สำหรับในการสุ่มครัวเรือนตัวอย่างในหมู่บ้านตัวอย่าง

ในการสุ่มแบบมีระบบเป็นการสุ่มหมู่บ้านตัวอย่างที่ดำเนินการโดยส่วนกลางเท่านั้น โดยใช้โปรแกรมสุ่มตัวอย่างในระบบฐานข้อมูลกรอบตัวอย่าง ดังนั้น เจ้าหน้าที่ สศท. จะต้องเข้าใจหลักเกณฑ์ตามวิธีการในฐานะที่จะต้องให้หมู่บ้านตัวอย่างในการปฏิบัติงานภาคสนาม โดยเฉพาะการใช้หมู่บ้านตัวอย่างสำรวจอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ ซึ่งจะได้กล่าวอย่างละเอียดในหัวข้อต่อไป

สำหรับการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายและไม่มีการทดแทน จะเป็นสุ่มหน่วยตัวอย่างที่เป็น “ครัวเรือน” ในการสำรวจด้วยวิธีตัวอย่าง (List frame) เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สำรวจที่ได้รับความไว้วางใจในการเป็นผู้ปฏิบัติในสนาม ตั้งแต่การเริ่มทำการรอบตัวอย่างภายในหมู่บ้านตัวอย่างโดยการนับจุด การสุ่มโดยใช้ตารางเลขสุ่มอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

ดังนั้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานภาคสนามสำรวจทราบถึงวิธีปฏิบัติและดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน ศูนย์สารสนเทศ ศกการเกษตรจึงมีความจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์การสุ่มตัวอย่างให้ทุก สศท. ทั่วประเทศ ได้นำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการซึ่งมีรายละเอียดที่เจ้าหน้าที่สำรวจจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจ ดังนี้

(1) ลักษณะตารางเลขสุ่ม

ตารางเลขสุ่มจะกำหนดให้หมายเลขทุกตัวมีโอกาสถูกเลือกได้เท่า ๆ กัน ประกอบด้วยจำนวนเลขแต่ละตัว นับจากซ้ายไปขวาจำนวน 50 หมายเลข แบ่งออกเป็นช่วงละ 5 ตัว หมายเลขแต่ละตัวนับเป็นหนึ่งในหลักหรือหนึ่งสดมภ์ (Column) ดังนั้น ตารางเลขสุ่มดังกล่าว จะมีจำนวนหลักหรือสดมภ์อยู่ 50 สดมภ์ ส่วนจำนวนบรรทัดที่บรรจุหมายเลขสุ่ม นับจากบนลงล่างจะมี 50 แถว (Row) ซึ่งจะมีหมายเลขกำกับอยู่แสดงให้เห็นว่าเป็น **สดมภ์ที่เท่าไร? ในตอนบนจากซ้ายไปขวา (1-5, 6-10, 11-15, ... , 45-50) และแถวที่เท่าไร? ด้านริมซ้ายมือสุดจากบนลงล่าง (1, 2, 3, 4, 5, ..., 49, 50)** ตารางเลขสุ่มทั้งหมดจะปรากฏอยู่บนกระดาษขนาด A-4 หน้าเดียว มีจำนวนหมายเลขทั้งสิ้น 2,500 ตัว (พิจารณาตารางเลขสุ่มที่แนบตอนท้ายของเอกสารนี้ประกอบ)

(2) การอ่านหมายเลขในตารางเลขสุ่ม

การอ่านในแต่ละแถวให้อ่านจากสดมภ์ซ้ายไปขวา ซึ่งจะเริ่มจากหมายเลขของสดมภ์และแถวใดนั้น จะขึ้นอยู่กับวิธีการสุ่ม โดยให้อ่านไปทางขวามือจนถึงสิ้นสุดแถวนั้น ๆ แล้วจึงจะอ่านแถวใหม่ถัดลงมา และเมื่อหมดแถวก็ขึ้นแถวใหม่เช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนได้จำนวนเท่ากับที่ต้องการ

หมายเลขสุ่มที่อ่าน ให้อ่านทีละสองหลัก (2 ตัว) หรือสามหลัก (3 ตัว) หรือมากกว่าก็ได้ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ถือครองที่นับจุดได้ทั้งหมดในแต่ละพีชของหมู่บ้านตัวอย่าง

(3) วิธีการสุ่ม

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการสุ่มเริ่มต้นเพื่อหาแถวที่ (Row) และสดมภ์ที่ (Column) ที่จะใช้อ่านหมายเลขสุ่มที่ต้องการในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการอ่านหมายเลขตามแถวที่และสดมภ์ที่ ตามที่สุ่มได้จาก **ขั้นตอนที่ 1** หมายเลขสุ่มที่อ่านได้นี้จะเป็นหมายเลขสุ่มที่ต้องการ

วิธีการสุ่มมีขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้

การปฏิบัติงานขั้นตอนที่ 1 โดยเริ่มสุ่มด้วยการปิดตาแล้วชี้หมายเลขในตารางเลขสุ่มแบบเดาสุ่ม ในทางปฏิบัติควรใช้ดินสอดหรือปากกาจิ้มลงไปบนตารางเลขสุ่มในส่วนใด ๆ ก็ได้ เมื่อปลายดินสอดหรือปากกาจรดลงหมายเลขอะไร ให้ถือว่าหมายเลขนั้นเป็นหมายเลขที่ต้องเริ่มต้นอ่าน โดยอ่านหมายเลขไปที่ละคู่หรือสองหลัก แต่ทั้งนี้หมายเลขที่อ่านได้ในแต่ละคู่จะต้องไม่เกิน 50 ถ้าเกิน 50 ต้องข้ามคู่ที่เกินไปอ่านคู่ถัดไป จนได้หมายเลข **คู่แรก** ที่ไม่เกิน 50 ซึ่งจะ **เป็นหมายเลขแถว** ส่วน **คู่ที่สอง** ก็จะเป็น **หมายเลขสดมภ์** ซึ่งจะใช้อ่านหมายเลขสุ่มในขั้นตอนต่อไป แต่ทั้งนี้จะต้องระบุว่าหมายเลขแถวและสดมภ์ที่เริ่มต้นนั้นอยู่ตำแหน่ง **แถวที่ ... และสดมภ์ที่ ...** (ได้มาจากแถว-สดมภ์ที่เท่าไร?)

การปฏิบัติงานขั้นตอนที่ 2 เมื่อได้หมายเลข 2 คู่ จากขั้นตอนที่ 1 นั่นคือ คู่แรกจะเป็นหมายเลขแถวที่ คู่ที่สองจะเป็นหมายเลขสดมภ์ที่ สำหรับใช้ในการอ่านหมายเลขสุ่ม เพื่อนำไปใช้ในการสุ่มตัวอย่างที่ต้องการต่อไป

การอ่านจำนวนหมายเลขที่จะใช้ในการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะอ่านที่ละสองหลักหรือสามหลัก ย่อมขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ถือครองทั้งหมดผู้ปลูกพืชที่สำรวจของหมู่บ้านตัวอย่าง คือ ถ้าจำนวนทั้งหมดอยู่ระหว่าง 07-99 ครั้วเรือน การอ่านหมายเลขสุ่มให้อ่านที่ละ 2 ตัว หรือสองหลัก เช่น 05, 16, 12, 75, ... ถ้าจำนวนทั้งหมดอยู่ระหว่าง 100-999 ครั้วเรือน การอ่านหมายเลขสุ่มให้อ่านที่ละ 3 ตัว หรือสามหลัก เช่น 005, 016, 102, 075, ... เป็นต้น

(4) ตัวอย่างการสุ่ม

สมมติว่าเจ้าหน้าที่สำรวจ **นับจุดผู้ถือครองที่ปลูกข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 ได้ 118 ครั้วเรือน** ซึ่งจะต้องสุ่มเลือกผู้ถือครองตัวอย่าง จำนวน 6 ราย เจ้าหน้าที่สำรวจจะต้องปฏิบัติ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เริ่มต้นสุ่มโดยการปิดตาและชี้หมายเลขแบบเดาสุ่ม สมมติว่าได้หมายเลข 2 ซึ่งอยู่แถวที่ 12 สดมภ์ที่ 19

(จากหมายเลข 2 **ที่ได้** ซึ่งอยู่แถวที่ 12 สดมภ์ที่ 19 ดังนั้นต้องระบุว่า **จากแถวที่ 12 สดมภ์ที่ 19**)

(อ่านหมายเลข ที่เริ่มจากหมายเลข 2 ไปทีละคู่ คือ อ่านได้ 27, 98, 31 ซึ่ง**คู่แรก** ที่อ่านได้ คือ **27 จะเป็นแถวที่** และ **คู่ต่อไป คือ 98 จะเป็นสดมภ์ที่** ที่จะให้อ่านหมายเลขสุ่มในขั้นตอนต่อไป แต่ตารางเลขสุ่มมีเพียง 50 สดมภ์เท่านั้น ดังนั้น จึงให้ข้ามไปอ่าน**คู่ถัดไป คือ 31** นั่นคือ **หมายเลข 31 จะเป็นสดมภ์ที่** ที่จะให้อ่านหมายเลขสุ่มในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป)

ขั้นตอนที่ 2 เมื่อได้หมายเลข 27 เป็นแถวที่ และ 31 เป็นสดมภ์ที่ **ดังนั้น** จึงให้อ่านหมายเลขสุ่ม **ซึ่งจะเริ่มจากแถวที่ 27 และสดมภ์ที่ 31 ไปทีละ 3 ตัว หรือสามหลัก** เพราะจำนวนหน่วยสุ่ม มีทั้งสิ้น 118 ราย (3 ตัว หรือ สามหลัก)

(จากแถวที่ 27 สดมภ์ที่ 31 อ่านได้หมายเลขเรียงตามลำดับดังนี้ 023, 257, 479, 509, 386, 307, 118, 416, 818, 065, 380, 708, 558, 575, 128, 962, 705, 916, 454, 982, 188, 082, 357, 603, 753, 981, 828, 153, 144, 339, 283, 535, 459, 959, 728, 060, 598, 031, 528, 023, 443, 416, 022, 975, 420, 584, 273, 705, 521, 885, 872, 777, 262, 088, 187, 285, 953, 299, 731, 769, 016, 759, 185, 103, 044, 209, 691, 628, 393, 289, 439, 159, 109, 936, 945, 352, 765, 035, 894, 650, 954, 902, 245, 778, 064, 134, 292, 535, 631, 187, 311, 498, 802, 076, 000, 008, 039, 452, 344, 555, 242, 997, 513, 501, 754, 129, 344, 009, 331, 452, 645, 023, 597, 511, 036, 103, 342, 947, 086)

(ดังนั้น หมายเลขสุ่ม ที่จะนำไปใช้เลือกผู้ถือครองตัวอย่างจำนวน 6 ราย คือหมายเลข 023, 118, 065, 082, 060, 031, 022, 088, 016, 103 / 044, 109..... (หมายเลขสุ่ม 6 ตัวแรก จะเป็นผู้ถือครองตัวอย่างจริง สำหรับหมายเลขสุ่ม 6 ตัวหลัง เจ้าหน้าที่สำรวจสามารถนำไปใช้ในกรณี ที่จำเป็นต้องใช้ครัวเรือนผู้ถือครองตัวอย่างสำรวจ ดูรายละเอียดในหัวข้อ 2.3.2)

สรุป การอ่านหมายเลขสุ่มจะต้องอ่านให้ได้จำนวนตัวหรือหลัก เท่ากับ จำนวนตัวหรือหลักของจำนวนผู้ถือครองที่นับจดได้ทั้งหมด เช่น จำนวนผู้ถือครองทั้งหมดมี 79 ราย คือมีเลข 2 ตัว หรือสองหลัก (เป็นหลักสิบ) ก็ให้อ่านหมายเลขสุ่มทีละ 2 ตัว หรือสองหลัก หรือถ้าจำนวนผู้ถือครองทั้งหมด มี 248 ราย ซึ่งมีเลข 3 ตัว หรือสามหลัก (หลักร้อย) ก็ให้อ่านหมายเลขสุ่มทีละ 3 ตัว หรือสามหลักเท่านั้น แต่ทั้งนี้หมายเลขสุ่มที่อ่านแต่ละตัว ถ้าเกินจำนวนผู้ถือครองทั้งหมดที่มีอยู่ ก็ให้ข้ามค่าหมายเลขสุ่มนั้นไป ให้ใช้เฉพาะค่าหมายเลขสุ่มที่ไม่เกิน และถ้าซ้ำให้ใช้ได้ค่าเดียวที่สุ่มได้ครั้งแรกเท่านั้น

2.3.8 การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ถือครองตัวอย่าง

หลังจากที่เจ้าหน้าที่สำรวจได้นับจดยุทธวิธีรายชื่อครัวเรือนผู้ถือครองครบถ้วน แล้วให้ทำการสุ่มครัวเรือนผู้ถือครองตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายและไม่มีการทดแทนโดยใช้ตารางสุ่มที่กำหนดให้ตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

✦ ถ้านับจดผู้ถือครองได้มากกว่า 6 ครัวเรือน ให้ทำการสุ่มขึ้นมา 6 ครัวเรือนต่อหมู่บ้าน เพื่อทำการติดตามแจกจ่ายข้อมูลการสำรวจตามแบบสำรวจที่กำหนด

✦ ถ้านับจดผู้ถือครองได้น้อยกว่า 3 ครัวเรือน หรือ ในหมู่บ้านนี้มีผู้ปลูกข้าวน้อยกว่า 3 ครัวเรือน ให้เปลี่ยนหมู่บ้านตัวอย่างโดยทำการประสานขอหมู่บ้านตัวอย่างสำรวจจากส่วนกลาง

✦ ถ้านับจุดผู้ถือครองได้ไม่ถึง 6 ครัวเรือน แต่ต้องไม่น้อยกว่า 3 ครัวเรือน ให้ทำการติดตามและสอบถามข้อมูลทุกครัวเรือน

เมื่อได้รายชื่อครัวเรือนผู้ถือครองตัวอย่างแล้ว ให้จัดทำเป็นบัญชีรายชื่อผู้ถือครองตัวอย่างลงในแบบรายชื่อผู้ถือครองตัวอย่าง (ศสส.02) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

☞ **ชื่อเจ้าหน้าที่สำรวจ** ที่มุมบนซ้ายของแบบบัญชีรายชื่อผู้ถือครองตัวอย่างให้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานพร้อมรหัสประจำตัว และวันที่ / เดือน / ปี ที่ปฏิบัติงาน

☞ **ชื่อเจ้าหน้าที่บรรณาธิการ** ใช้บันทึกชื่อเจ้าหน้าที่บรรณาธิการว่าเป็นใคร? และได้มีการปฏิบัติงานไปเมื่อใด? โดยเขียนชื่อตัวบรรจง พร้อมระบุรหัสและวันที่ / เดือน / ปี ที่ปฏิบัติงาน

☞ **ชื่อพืชและปี** ให้บันทึกชื่อพืชที่ทำการสำรวจว่า เป็นพืชอะไร? เป็นการสำรวจข้อมูลในปีเพาะปลูกใด? หรือปี พ.ศ.ใด? เช่น ข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 เป็นต้น

ให้ระบุ หมู่ที่ ชื่อหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และ สศท. ของหมู่บ้านตัวอย่างนั้น ๆ

☞ **การกรอกหมายเลขสุ่ม** ให้เจ้าหน้าที่สำรวจระบุหมายเลขสุ่ม แถว และสดมภ์ และอ่านหมายเลขสุ่มที่สุ่มได้เพื่อใช้เป็นครัวเรือนตัวอย่างจริงและสำรวจ ตามวิธีการที่ได้อธิบายมาแล้วในข้อ 2.3.7 จากนั้นให้กรอกข้อมูล ดังนี้

สดมภ์ที่ 1 เป็นลำดับของครัวเรือนตัวอย่าง

สดมภ์ที่ 2 ให้คัดลอกหมายเลขสุ่มที่อ่านได้ตามลำดับก่อนหลัง ซึ่งจะเป็นหมายเลขสุ่มจากสดมภ์ที่ 1, 3 ของแบบรายชื่อผู้ถือครองในการสำรวจข้าวนาปี (ศสส.01)

สดมภ์ที่ 3 ให้ระบุชื่อ – สกุลของครัวเรือนตัวอย่างที่สุ่มเลือกได้ทั้งหมด (6 ราย)

สดมภ์ที่ 4 ให้กา✓ ลงในสดมภ์ที่ 4 ในกรณีที่ผู้ถือครองตัวอย่างจากสดมภ์ที่ 3 เป็นผู้ถือครองตัวอย่างจริงและสามารถติดตามสัมภาษณ์ได้

สดมภ์ที่ 5 ให้กา✓ ลงในสดมภ์ที่ 5 ในกรณีที่ผู้ถือครองตัวอย่างจากสดมภ์ที่ 3 เป็นผู้ถือครองตัวอย่างสำรวจและสามารถติดตามสัมภาษณ์ได้

สดมภ์ที่ 6 สำหรับผู้ถือครองตัวอย่างที่ไม่สามารถติดตามสัมภาษณ์ได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ถือครองตัวอย่างจริงหรือสำรวจก็ตาม ให้ระบุหมายเลขสุ่มลงในสดมภ์ที่ 6 ทุกราย

สดมภ์ที่ 7 ให้ระบุสาเหตุที่ผู้ถือครองตามหมายเลขสุ่มที่อยู่ในสดมภ์ที่ 6 ที่เจ้าหน้าที่สำรวจไม่สามารถติดตามสัมภาษณ์ได้เพราะสาเหตุใด เช่น ไม่ให้ความร่วมมือตามหาตัว

ไม่พบหรือไม่ปลูก เป็นต้น เนื่องจากต้องนำไปพิจารณากำหนดค่าคุณขยายในการคำนวณค่าประมาณ ยอดรวม

สำหรับเจ้าหน้าที่ สศท. ที่ตรวจรับแบบสอบถามการสำรวจจะต้องทำการสรุปค่าที่ จะต้องใช้ในการคำนวณไว้ในส่วนท้ายของแบบรายชื่อผู้ถือครองตัวอย่าง (ศสส.02) มีจำนวน 4 ข้อถาม เพื่อให้การบันทึกข้อมูลมีความถูกต้อง ดังนี้

1. จำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่นับจุดได้และนับจุดไม่ได้ (ค่า M ใช้ในการคำนวณ)ราย (ดูจาก ศสส.01)
2. จำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่สำรวจได้ (ทั้งปลูกและไม่ปลูก)ราย (ค่า m1 ใช้ในการคำนวณ)
3. จำนวนครัวเรือนตัวอย่างสำรวจที่สำรวจได้ (m2) ราย
4. จำนวนครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมดที่สำรวจได้ (m1 + m2)..... ราย (m ใช้คำนวณ)

2.4 การใช้ตัวอย่างสำรวจ

การใช้ตัวอย่างสำรวจให้พิจารณาดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

2.4.1 การใช้หมู่บ้านตัวอย่างสำรวจ

(1) สาเหตุหรือความจำเป็น

ในการใช้หมู่บ้านตัวอย่างสำรวจ เจ้าหน้าที่จะต้องพิจารณาว่าเป็นหมู่บ้านที่มี ปัญหาตามรายละเอียดกฎเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- ◆ หมู่บ้านตัวอย่างที่กำหนดให้มานั้น **ไม่มีการปลูกข้าวนาปี** ปีเพาะปลูก 2563/64
- ◆ หมู่บ้านตัวอย่างที่กำหนดให้ อยู่ใน**ท้องที่อันตราย** เช่น เขตผู้ก่อการร้าย ผู้ก่อ ความไม่สงบ หรือเขตแทรกซึมที่รัฐบาลประกาศว่าเป็นเขตอันตราย เป็นต้น
- ◆ การเดินทางเข้าไปในหมู่บ้านตัวอย่างที่กำหนดให้ **ไม่สามารถเดินทางเข้าไป ได้** ด้วยรถยนต์ต้องเดินเท้าเป็นระยะทางไกล หรือน้ำท่วม หรือทางขาด เป็นต้น
- ◆ เมื่อเข้าไปติดต่อผู้นำหมู่บ้าน (กำนัน / สารวัตร / ผู้ใหญ่บ้าน / ผู้ช่วย / ศกอ. ฯลฯ) แล้ว**ไม่ได้รับความร่วมมือ**แม้จะพยายามชี้แจงให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการสำรวจแล้วก็ตาม
- ◆ เมื่อเข้าไปปฏิบัติงานแล้ว ผู้นำหมู่บ้านหรือผู้ใหญ่บ้าน ไม่สามารถบอกรายชื่อ เกษตรกรหรือผู้ถือครองได้เลย หรือ**บอกได้แต่น้อยกว่าร้อยละ 50** ของผู้ถือครองทั้งหมด

◆ เนื้อที่เพาะปลูกของหมู่บ้านตัวอย่าง น้อยกว่า 20 ไร่ โดยการบันทึกค่าคุณขาย (n) เช่นเดียวกับกรณีของหมู่บ้านตัวอย่างจริงที่ไม่มีการเพาะปลูก

◆ นับครัวเรือนในขอบเขตหมู่บ้านตัวอย่างได้ น้อยกว่า 3 ครัวเรือน ถึงแม้เนื้อที่เพาะปลูกมากกว่า 20 ไร่ก็ตาม โดยการบันทึกค่าคุณขาย (n) เช่นเดียวกับกรณีหมู่บ้านตัวอย่างที่ไม่สามารถเข้าหมู่บ้านได้หรือไม่ได้รับความร่วมมือ ซึ่งจะเป็นการปรับค่าถ่วงน้ำหนักในการคำนวณแล้ว

◆ ติดตามสอบถามผู้ถือครองตัวอย่าง ได้น้อยกว่าที่กำหนด (6 ครัวเรือนต่อหมู่บ้านตัวอย่าง) เว้นแต่หมู่บ้านตัวอย่างนั้นมีผู้ปลูกไม่ถึง 6 ครัวเรือน แต่ต้องไม่น้อยกว่า 3 ครัวเรือน

(2) วิธีการใช้หมู่บ้านตัวอย่างสำรวจ

ในการใช้หมู่บ้านตัวอย่างสำรวจแทนหมู่บ้านตัวอย่างจริงที่ประสบปัญหาไม่สามารถทำการสำรวจได้ จะต้องใช้หมู่บ้านตัวอย่างสำรวจที่อยู่ในลำดับแรกของบัญชีหมู่บ้านตัวอย่างสำรวจที่อยู่ในพวกเดียวกันในอำเภอนั้น ๆ เนื่องจากเป็นการสุ่มอย่างง่าย

2.4.2 การใช้ครัวเรือนผู้ถือครองตัวอย่างสำรวจ

(1) สาเหตุหรือความจำเป็น

ในการปฏิบัติงานภาคสนาม สำหรับการสำรวจด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างนั้น เจ้าหน้าที่สำรวจสามารถใช้ผู้ถือครองตัวอย่างสำรวจได้ โดยต้องพิจารณาว่า การติดตาม ครัวเรือนตัวอย่างจริงมีปัญหา ดังนี้

* ครัวเรือนผู้ถือครองตัวอย่างนั้น ไม่ได้ปลูกข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 (เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลนับจดผิดพลาด)

* ไม่สามารถติดตามสอบถามครัวเรือนนั้นได้ด้วยสาเหตุต่าง ๆ เช่น ย้ายไปประกอบอาชีพที่อื่นชั่วคราว ไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล เป็นต้น

* ครัวเรือนนั้น พักอาศัยอยู่ห่างไกล ไม่สามารถเดินทางไปติดต่อสัมภาษณ์ได้ด้วยรถยนต์ หรือพาหนะอื่น หรือน้ำท่วม ทางขาด เป็นต้น

* ครัวเรือนนั้น ไม่ให้ความร่วมมือ ในการตอบคำถาม แม้จะมีการปลูกข้าวนาปีตามค่านियามก็ตาม

* ในครัวเรือนของผู้ถือครองตัวอย่าง ไม่มีผู้ที่ให้ข้อมูล ที่ถูกต้องได้เลย เช่น หัวหน้าครัวเรือนไม่อยู่และสอบถามบุคคลในครัวเรือนแล้วไม่ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

2.5 การปฏิบัติงานหลังจากภาคสนาม

ภายหลังจากดำเนินการสำรวจข้อมูลเสร็จแล้ว เจ้าหน้าที่สำรวจต้องตรวจสอบความแม่นยำครบถ้วนของข้อมูลหมู่บ้านตัวอย่าง ตามแบบ ศสส. 01 – 04 ดังนี้

2.5.1 แบบ ศสส.03 เป็นการสรุปหมู่บ้านตัวอย่างที่สำรวจได้ตามรายละเอียดการใช้ลำดับที่หมู่บ้านจำนวนแบบสอบถาม และสถานการณ์เพิ่มเติมของหมู่บ้านตัวอย่างที่สำรวจได้

2.5.2 แบบ ศสส.04 สรุปผลการสำรวจแต่ละจังหวัด ระบุสาเหตุที่สำรวจไม่ได้ จากนั้นกิจกรรมต่อเนื่องที่จะต้องดำเนินการ คือ

2.5.3 ให้ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่

- ข้อมูลการนับจุด เป็นการตรวจสอบข้อมูลจำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่นับจุดได้ (ค่า M) ซึ่งเป็นจำนวนทั้งหมดที่นับจุดได้รวมทั้งจำนวนที่นับจุดไม่ได้
- ข้อมูลจำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่จะใช้คำนวณ (m) ซึ่งอาจมีจำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ไม่ได้ปลูกที่ต่อนับรวมเข้าไปด้วย
- ข้อมูลเนื้อหาสาระ ที่ต้องสอบถามตามแบบสอบถามที่กำหนด
- ข้อมูลเนื้อหาสาระ ตามแบบสรุปต่าง ๆ ในข้อ (1), (2),

2.5.4 เมื่อดำเนินการตามข้อ 2.5.3 แล้ว ให้ จนท. ผู้ร่วมสังเกตการณ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงชื่อ-นามสกุล หน่วยงาน และเบอร์โทรศัพท์ ที่สามารถติดต่อได้ ให้ทำการบันทึกข้อมูลลงในระบบได้เลย (หลังจากที่ส่วนกลางได้กำหนดรูปแบบให้แล้ว อย่างไรก็ตามให้ผ่านไปจนกระทั่งสำรวจภาคสนามเสร็จจึงค่อยลงมือเพราะจะทำให้ผลลัพธ์สุดท้ายล่าช้า ทั้งนี้ ให้พิจารณาดำเนินการตามแผนที่กำหนด)

2.5.5 เมื่อบันทึกข้อมูลตามข้อ 2.5.4 แล้วให้เก็บรวบรวมเอกสารสำรวจทั้งหมดไว้เป็นระเบียบเพื่อ

- ตรวจสอบความแม่นยำของเนื้อหาสาระของข้อมูลการสำรวจก็จะสามารถค้นหาตรวจสอบย้อนหลังได้
- การติดตามตรวจสอบเพื่อควบคุมคุณภาพของข้อมูลการสำรวจ (QC) ตามกระบวนการให้เสร็จสิ้น

จากนั้น เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จจะต้องส่งเอกสารที่ใช้ในการสำรวจทั้งหมด ได้แก่ แบบสำรวจ (ศสส.01) แบบบัญชีรายชื่อครัวเรือนตัวอย่าง (ศสส. 02) แบบสรุปการสำรวจ (ศสส.03) และแบบสอบถามการสำรวจจำนวนปี ปีเพาะปลูก 2563/64 ให้กับส่วนกลางภายใน 15 วัน นับจากสิ้นสุดการบันทึกข้อมูลตามแผนปฏิบัติงานประจำปี 2564

2.6 การประมวลผล

ศสส. ได้ทำการปรับปรุงโปรแกรมประมวลผล ซึ่งได้ทดสอบแล้วว่ามีความถูกต้องสมบูรณ์ในการทำงาน จึงให้ ศสท. RUN โปรแกรมหลังจากที่ได้บันทึกและตรวจสอบความถูกต้องของ Raw Data แล้ว โดยให้ประสานงานกับ สพร. เนื่องจากจะต้องดำเนินการแบบคู่ขนาน เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของผลการคำนวณค่าเบื้องต้น

บทที่ 3

คำนิยามและรหัสที่ใช้ในการสำรวจ

เจ้าหน้าที่สำรวจจะต้องทำการศึกษาคำนิยามให้เข้าใจและจดจำรหัสที่ใช้สำหรับการบันทึกลงในแบบสอบถามให้ถูกต้องและแม่นยำ เพื่อให้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมานั้นถูกต้องตรงตามคำนิยาม และสามารถแปลความหมายของรหัสได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง มิฉะนั้น ค่าประมาณทางสถิติต่าง ๆ จะไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการและไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะมีผลทำให้การกำหนดนโยบายหรือการวางแผนงานต่าง ๆ ไม่ถูกต้องตามไปด้วย ดังนั้น เจ้าหน้าที่สำรวจและผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงควรต้องศึกษาและปฏิบัติตามคำนิยามรวมทั้งรหัสที่กำหนดให้อย่างเคร่งครัด และควรตรวจสอบข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้อย่างสม่ำเสมอ ถ้าพบปัญหาใดที่ยากแก่การตัดสินใจ ควรปรึกษาผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ (สศท.) หรือหัวหน้ากลุ่มงานของท่าน หรือถ้ายังแก้ปัญหาไม่ได้ ให้รีบติดต่อกับส่วนกลางคือส่วนสารสนเทศการผลิตพืชไร่ฯ ศูนย์สารสนเทศการเกษตร

3.1 คำนิยามทั่วไป

(1) **ชื่อผู้ให้ข้อมูลในการนับจุด (ศสส.01)** หมายถึง ชื่อผู้บอกรายชื่อผู้ถือครองที่เจ้าหน้าที่สำรวจจะทำการนับจุด เช่น กำนัน / สารวัตร, ผู้ใหญ่บ้าน / ผู้ช่วย, ศกอ., หรือผู้รู้ในหมู่บ้าน ฯลฯ เป็นต้น **โดยให้ระบุชื่อจริง-นามสกุลจริง**

(2) **ชื่อผู้ถือครอง** (ชื่อ-สกุลที่ต้องนับจุด) หมายถึง ชื่อหัวหน้าครัวเรือนซึ่งเป็นผู้จัดการหรือรับผิดชอบหรือคงในสิทธิของผลประโยชน์ที่ได้จากการปลูกพืชลงบนแปลงที่ดิน โดยไม่คำนึงถึงว่ากรรมสิทธิ์ที่แท้จริงของแปลงที่ดินนั้น ๆ ซึ่งผู้ถือครองนั้น อาจจะดำเนินกิจการเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นดำเนินการแทนก็ได้ แต่ก็ยังได้รับผลประโยชน์ในที่ดินแปลงนั้น ๆ อยู่

ลักษณะการถือครอง หมายถึง สถานะสิทธิของการถือครองที่ผู้ถือครองนั้นเข้าครอบครองเพื่อดำเนินการกิจการใด ๆ ในพื้นที่ดินแปลงนั้น ๆ สถานะดังกล่าวแบ่งได้ดังนี้

1. **ของตนเอง** หมายถึง ผู้ถือครองในที่ดินมีสิทธิในการถือครองที่ดินนั้น โดยการที่ผู้นั้นเป็นเจ้าของและถือกรรมสิทธิ์เหนือที่ดินแปลงนั้น ไม่ว่าจะมิเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ประเภทใดหรือไม่ มีเอกสารสิทธิ์ก็ได้ ไม่ว่าจะพื้นที่ดินนั้นจะติดภาระจำนองหรือขายฝากหรือไม่ก็ตาม

2. **เช่า** หมายถึง ผู้ถือครองในที่ดินมีสิทธิในการถือครองที่ดินนั้นจากการเช่า ซึ่งอาจมีสัญญา เช่น เป็นเอกสารหรือไม่ก็ได้ (เป็นการเช่าโดยจ่ายค่าเช่าในราคาที่เหมาะสมตายตัว)

3. **ได้ทำฟรี** หมายถึง ผู้ถือครองในที่ดินมีสิทธิถือครองที่ดินนั้น โดยไม่มีกรรมสิทธิ์ใด ๆ แต่ยังคงเป็นผู้ถือครองและทำประโยชน์บนผืนดินแปลงนั้น โดยความยินยอมของผู้ที่เป็นเจ้าของที่

แท้จริง อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์โดยไม่ต้องเสียค่าเช่าหรือแบ่งปันผลประโยชน์ใด ๆ เช่น พ่อแม่ ให้ลูกเข้าทำประโยชน์ในผืนที่ดินแต่ยังไม่ได้ยกผืนที่ดินนั้นให้กับลูก เป็นต้น

4. ทำแบ่งผลประโยชน์ หมายถึง ผู้ถือในที่ดินมีสิทธิถือครองในที่ดินนั้น โดยไม่มีกรรมสิทธิใด ๆ แต่เป็นการถือครองในผลประโยชน์ที่ได้จากการทำประโยชน์ในผืนดินนั้น โดยการแบ่งผลประโยชน์อย่างเป็นสัดส่วนตามข้อตกลงกับผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่แท้จริง (ต่างจากการเช่า เนื่องจากผลผลิตไม่ตายตัว)

(3) ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ หมายถึง ชื่อของผู้ถูกสัมภาษณ์หรือให้ข้อมูลเพื่อบันทึกลงในแบบสอบถามการสำรวจพืชชนิดต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นบุคคลเดียวกันหรือคนละคนกับผู้ถือครองก็ได้ แต่จะต้องเป็นผู้ที่อยู่ในครัวเรือนที่รอบรู้ในกิจกรรมการปลูกพืชนั้น ๆ และสามารถตอบข้อมูลที่สอบถามได้อย่างถูกต้อง

หมายเหตุ :- ในกรณีที่ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เป็นคนละคนกับชื่อผู้ถือครอง ให้ระบุความเกี่ยวข้องหรือความสัมพันธ์กับผู้ถือครองตัวอย่างนั้น ๆ ด้วย เช่น เป็นภรรยาหรือเป็นบุตรหรือเป็นญาติ เป็นต้น

สถานะของการเป็นเกษตรกร หมายถึง สภาพของการเป็นเกษตรกรตามคำนิยามที่กำหนด (รายละเอียดดูในคู่มือการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเกษตรกร) โดยการขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกร (ทบก. -01) และขึ้นทะเบียนเป็นผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ซึ่งได้มีการยื่นคำร้องในการขึ้นทะเบียนดังกล่าวและได้ผ่านการรับรองตามกระบวนการตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว

(4) เนื้อที่เพาะปลูก หมายถึง ขนาดของเนื้อที่ดินที่ทำกรปลูกพืชชนิดใดชนิดหนึ่งลงไป คิดเป็น เนื้อที่ ไร่ – งาน – ตารางวา โดยให้หักเนื้อที่ที่ปลูกไม่ได้ในเนื้อที่ดินนั้น ๆ ออกไป ซึ่งต้องเป็นบริเวณใดบริเวณหนึ่งที่มีขนาดตั้งแต่ 25 ตารางวาขึ้นไป หรือหลาย ๆ บริเวณรวมกันตั้งแต่ 50 ตารางวาขึ้นไป เช่น คันทนา จอมปลวก ต้นไม้ สระน้ำ บ่อปลา เฝิงพัก คอกสัตว์ ฯลฯ ซึ่งเมื่อหักออกแล้ว ที่เหลือให้ถือว่าเป็นเนื้อที่เพาะปลูกทั้งหมด

ในกรณีที่เกษตรกรได้ทำการปลูกซ้ำวนาปี แล้วต่อมาเกิดเสียหาย ถึงแม้ว่าจะทำการปลูกซ่อมหรือไม่ปลูกซ่อมก็ตาม เนื้อที่เพาะปลูกจะหมายถึง เนื้อที่เพาะปลูกครั้งแรก แต่ถ้าในกรณีที่มีการปลูกซ่อมและได้มีการปลูกเกินจากเนื้อที่เดิม (เนื้อที่เพาะปลูกครั้งแรก) เนื้อที่เพาะปลูกจะต้องหมายถึง เนื้อที่เพาะปลูกครั้งแรกรวมกับเนื้อที่ส่วนที่ปลูกเกินมา

นอกจากนี้ ยังให้พิจารณาเนื้อที่เพาะปลูกพืชที่มีการปลูกมากกว่า 1 ครั้งในเนื้อที่เดิมภายในช่วงระยะเวลาที่กำหนด ให้นับเนื้อที่รวมทุกครั้งเป็นเนื้อที่เพาะปลูก (เปรียบเสมือนปลูกแยกกันเป็นคนละแปลง)

(5) เนื้อที่เก็บเกี่ยว หมายถึง เนื้อที่เก็บเกี่ยวจากเนื้อที่เพาะปลูกของพืชที่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ในแต่ละแปลง คิดเป็น เนื้อที่ ไร่–งาน–ตารางวา โดยให้หักเนื้อที่เสียหายสิ้นเชิงและ

เนื้อที่เสียหายบางส่วนในแปลงที่ดินนั้น ๆ ออกไป

- **เนื้อที่เสียหายสิ้นเชิง** หมายถึง บริเวณส่วนที่เสียหายมากจนไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ หรือถ้าเก็บเกี่ยวได้ก็ไม่คุ้มกับการลงทุน หรือคาดว่าจะได้ผลผลิตไม่เกิน 10 % ของผลผลิตที่เคยได้รับในปีปกติ

- **เนื้อที่เสียหายบางส่วน** หมายถึง บริเวณส่วนที่เสียหายเป็นบริเวณใดบริเวณหนึ่งที่มีขนาด ตั้งแต่ 25 ตารางวา ขึ้นไป หรือหลายบริเวณ (เป็นหย่อม ๆ) รวมกันตั้งแต่ 50 ตารางวาขึ้นไป ให้ถือว่าเป็นเนื้อที่เสียหายที่ต้องหักออก

ดังนั้น ในกรณีที่มีเนื้อที่เสียหายเป็นหย่อม ๆ กระจายไปทั่วแปลง ถ้ารวมกันน้อยกว่า 50 ตารางวา เนื้อที่เก็บเกี่ยวจะหมายถึงเนื้อที่เพาะปลูกทั้งหมด แต่ในกรณีที่มีเนื้อที่ซึ่งไม่เก็บเกี่ยวผลผลิตโดยปล่อยทิ้งไว้ในแปลงนา เนื้อที่ดังกล่าวนี้จะถูกหักออก

(6) **แปลงที่ดิน** เป็นการระบุจำนวนแปลงที่ดิน เพื่อความสะดวกในการบันทึกข้อมูลของพืชที่มีลักษณะที่ศึกษาต่าง ๆ กัน เช่น รหัสชนิดพืชต่างกัน ปลูกอยู่ในเขต/นอกเขตชลประทานต่างกัน พันธุ์ที่ปลูกต่างกัน วิธีการปลูกต่างกัน ลักษณะพื้นที่ต่างกัน โดยให้แยกเป็นแปลงย่อย ๆ และบันทึกข้อมูลแต่ละแปลงที่ดินเป็นแปลงละบรรทัด

(7) **การชลประทาน** คือ การพัฒนาทรัพยากรน้ำ โดยการจัดสรรน้ำเพื่อใช้ประโยชน์หลายอย่างด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน เช่น การเก็บกักน้ำ การส่งน้ำเพื่อการเพาะปลูก การระบายน้ำ การแปรสภาพที่ดิน การบรรเทาอุทกภัย การไฟฟ้าพลังน้ำ และการคมนาคมทางน้ำ

เขตชลประทาน หมายถึง เขตพื้นที่ของการพัฒนาทรัพยากรน้ำ โดยการจัดสรรน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านเกษตรกรรม ดังนั้น พื้นที่การเกษตรใด ๆ จึงถูกตีความให้อยู่ใน หรือนอกเขตชลประทานอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น ดังนี้

● **ในเขตชลประทาน (รหัส 1)** หมายถึง พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชที่อยู่ในเขตที่มีการชลประทาน คือ

เขตชลประทานหลัก หมายถึง พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชที่อยู่ในเขตบริการภาคการเกษตรของกรมชลประทาน ซึ่งดำเนินการในลักษณะของโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลางเป็นหลัก เขตชลประทานหลักแบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

- **โครงการชลประทานขนาดใหญ่** หมายถึง งานชลประทานอเนกประสงค์ที่ดำเนินการโดยกรมชลประทานในการจัดสร้างเขื่อนหรือแหล่งกักเก็บน้ำ มีปริมาตรตั้งแต่ 100 ล้านลูกบาศก์เมตรขึ้นไป หรือมีพื้นที่ผิวน้ำตั้งแต่ 15 ตารางกิโลเมตรขึ้นไป หรือมีพื้นที่ชลประทานตั้งแต่ 80,000 ไร่ขึ้นไป

- **โครงการชลประทานขนาดกลาง** หมายถึง โครงการชลประทานที่มีขนาดเล็กกว่าโครงการชลประทานขนาดใหญ่ คือ มีแหล่งเก็บกักน้ำที่มีปริมาตร 100 ล้านลูกบาศก์

เมตร หรือมีพื้นที่ผิวน้ำต่ำกว่า 15 ตารางกิโลเมตร หรือมีพื้นที่ชลประทานต่ำกว่า 80,000 ไร่

● **นอกเขตชลประทาน (รหัส 2)** หมายถึง พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกข้าวนาปีอยู่นอกเขตชลประทาน รวมทั้งโครงการชลประทานขนาดเล็กบางโครงการ เช่น ชลประทานเสริมชลประทานราษฎร์ โครงการชลประทานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เฉพาะในส่วนของ คปร. (เป็นต้น)

- **ชลประทานเสริม** หมายถึง อาณาบริเวณพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกพืชที่มีการชลประทานแต่อยู่นอกเขตการบริการภาคการเกษตรของกรมชลประทาน ซึ่งส่วนมากจะเป็นพื้นที่ในเขตโครงการชลประทานขนาดเล็กและดำเนินการโดยหน่วยงานของทางราชการอื่น ๆ ที่มีใช้กรมชลประทาน เช่น โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า โครงการจัดหาน้ำสนับสนุนศูนย์พัฒนาโครงการหลวง โครงการขุดลอกหนองน้ำและคลองธรรมชาติ เป็นต้น

- **ชลประทานราษฎร์** หมายถึง อาณาเขตพื้นที่ที่เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรร่วมจัดให้มีการชลประทานในพื้นที่การเกษตรสำหรับท้องถิ่นที่พอจะสามารถพัฒนาได้โดยไม่มีการใช้งบประมาณจากส่วนราชการ

(8) ลักษณะพื้นที่นาลุ่มและนาดอน

- **พื้นที่นาลุ่ม** หมายถึง นาที่อยู่ในบริเวณที่ราบต่ำ มีน้ำท่วมขังในฤดูฝน เช่น นาห่ม นาทาม เป็นต้น ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวของหมู่บ้าน จึงให้ผลผลิตค่อนข้างดี

- **พื้นที่นาดอน** หมายถึง นาที่อยู่ในบริเวณที่สูง น้ำไม่ท่วมขังในฤดูฝน เช่น นาโคก นาโนน เป็นต้น ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว จึงให้ผลผลิตค่อนข้างต่ำ

(9) เดือนที่ปลูก หมายถึง เดือนที่เริ่มปลูกข้าวนาปี คือ

◇ **กรณีที่มีการย้ายต้นกล้า** เดือนที่ปลูก หมายถึง เดือนที่เริ่มปักดำหรือย้ายต้นกล้ามาปลูก

◇ **กรณีที่มีการหว่าน หยอดโรย** เดือนที่ปลูก หมายถึง เดือนที่เริ่มทำการหว่าน หรือหยอด หรือโรย

(10) เดือนที่เก็บเกี่ยว หมายถึง เดือนที่เริ่มทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตพืชนั้น ๆ

(11) **ปริมาณปุ๋ยที่ใส่** หมายถึง ปริมาณปุ๋ยที่เกษตรกรได้ใส่ลงไปแปลงที่ดำเนินการปลูกพืช ไม่ว่าจะปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์ชนิดแห้ง หน่วยเป็นกิโลกรัม

หมายเหตุ :- การใส่ปุ๋ยในเนื้อที่เดิมและประเภทเดียวกัน ให้ระบุเนื้อที่ใส่ปุ๋ยเพียงครั้งเดียวและนำปริมาณมารวมกัน แต่ถ้าคนละประเภท (*ปุ๋ยเคมี / ปุ๋ยอินทรีย์*) ให้บันทึกเนื้อที่ลงทั้งในแต่ละประเภทและปริมาณแยกออกจากกัน

(12) **ผลผลิต** หมายถึง ผลผลิตพืชที่เกษตรกรทำการเก็บเกี่ยว โดยที่ผลผลิตดังกล่าวจะรวมถึงผลผลิตทั้งหมดที่เก็บได้จากแปลงที่ดินนั้น ๆ ซึ่งได้แก่ ผลผลิตที่เก็บไว้บริโภค ทำพันธุ์ จำหน่าย และผลผลิตที่นำไปใช้ประโยชน์ในทางอื่น ๆ ด้วย แต่จะไม่รวมถึงผลผลิตที่ทิ้งไว้คาไร่ หรือคาต้น

(13) **ความชื้นของผลผลิต** หมายถึง ปริมาณน้ำที่แทรกอยู่ในเนื้อเมล็ดข้าวเปลือก อยู่ในรูปของความชื้น มีหน่วยเป็นเปอร์เซ็นต์

(14) **การจำแนกแจกจ่ายผลผลิต** หมายถึง การกระจายผลผลิตข้าวเปลือกที่เกษตรกรผลิตได้เองภายในครัวเรือนตัวอย่างจากการเพาะปลูกข้าวภายในอาณาเขตหมู่บ้านตัวอย่างเท่านั้น เพื่อการใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ ได้แก่

1) **ขาย** หมายถึง ปริมาณข้าวเปลือกที่เกษตรกรกำหนด หรือคาดว่าจะขาย และ/หรือ รวมกับส่วนที่ได้ขายไปบ้างแล้วก่อนหน้านั้น และเป็นข้าวที่ผลิตได้ในปีเพาะปลูกที่สำรวจเท่านั้น โดยไม่คำนึงว่าเกษตรกรจะขายได้ทั้งหมดตามที่กำหนด หรือที่คาดการณ์ไว้หรือไม่ก็ตาม

2) **เก็บไว้บริโภคทั้งปี** หมายถึง ปริมาณข้าวเปลือกที่เกษตรกรกำหนด หรือคาดว่าจะเก็บไว้บริโภคภายในครัวเรือนตลอดทั้งปี ทั้งนี้ จะต้องเป็นข้าวที่เกษตรกรปลูกได้เองภายในอาณาเขตหมู่บ้านตัวอย่างเท่านั้น โดยไม่คำนึงว่า เกษตรกรจะบริโภคหมดหรือไม่ หรือจะมีการนำไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ ในระหว่างปีหรือไม่ก็ตาม

3) **เก็บไว้ทำพันธุ์** หมายถึง ปริมาณข้าวเปลือกที่เกษตรกรคัดไว้เพื่อที่จะใช้ทำพันธุ์ในฤดูกาลถัดไป ในการเพาะปลูกในแปลงที่ดินของเกษตรกรภายในอาณาเขตหมู่บ้านตัวอย่าง โดยไม่คำนึงว่าเกษตรกรจะใช้หมดหรือไม่ หรือขายแบ่งเป็นพันธุ์ให้เพื่อนบ้านหรือไม่ก็ตาม

4) **อื่น ๆ** หมายถึง ปริมาณข้าวเปลือกที่เกษตรกรจัดแบ่งไว้เพื่อกิจกรรมทั่วไป นอกเหนือจากข้อ 1) ถึง 3) เช่น จัดเก็บไว้ทำบุญ เลี้ยงสัตว์ ให้ญาติเพื่อการสงเคราะห์ เป็นต้น

3.2 คำนิยามเฉพาะ

(1) **ข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64** หมายถึง ข้าวจ้าวหรือข้าวเหนียวที่เกษตรกร **ปลูกอยู่ในระหว่าง วันที่ 1 พฤษภาคม – 31 ตุลาคม 2563** โดยไม่คำนึงถึงว่าจะทำการเก็บเกี่ยวเมื่อใดก็ตาม **ยกเว้น ภาคใต้ฝั่งตะวันออก** 6 จังหวัด ได้แก่ นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส **ข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64** หมายถึง ข้าวจ้าวหรือข้าวเหนียว ที่เกษตรกร **ปลูกอยู่ในระหว่างวันที่ 16 มิถุนายน 2563 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564** โดยไม่คำนึงถึงว่าจะทำการเก็บเกี่ยวเมื่อใดก็ตาม

(2) **ผู้ถือครองที่ปลูกข้าวนาปี** หมายถึง เกษตรกรที่ทำการปลูกข้าวนาปีภายในอาณาเขตหมู่บ้านตัวอย่าง และจะต้องมีเนื้อที่ปลูกข้าวนาปี **ตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป** โดยไม่คำนึงถึงว่า ผู้ถือครองนั้นจะตั้งบ้านเรือนอยู่ ณ ที่ใดก็ตาม

(3) **วิธีการปลูก** หมายถึง ลักษณะหรือกรรมวิธีของการปลูกข้าวนาปี ลงไปบนพื้นที่ดินนั้น ๆ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 6 วิธี คือ

⊕ **นาดำ** หมายถึง การปลูกข้าวโดยการนำต้นกล้าที่เพาะไว้ (ตกกล้า) มาปักดำลงในแปลงนาที่เตรียมดินไว้แล้ว อย่างเป็นแถวเป็นแนว

⊕ **นาหว่านสำรวย** หมายถึง การปลูกข้าวโดยหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าวลงไปบนนาที่ทำการเตรียมดินไว้แล้ว ให้กระจายไปทั่วทั้งแปลงเสร็จแล้วจึงคราดกลบหรือไถกลบอีกครั้งหนึ่ง

⊕ **นาหว่านน้ำตม** หมายถึง วิธีการปลูกข้าวแบบใหม่ ซึ่งได้รับการส่งเสริมให้มีการปลูกกันอย่างแพร่หลาย มีวิธีการปลูกข้าวโดยการหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าวที่งอกแล้วลงไปบนแปลงนาข้าวที่มีการเตรียมดินอย่างดี และมีการปรับระดับแปลงนาให้ราบเรียบ รวมทั้งยังสามารถควบคุมน้ำในแปลงนาที่ปลูกได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

⊕ **นาข้าวขึ้นน้ำ** หมายถึง การปลูกข้าวในสภาพแปลงนาที่น้ำท่วมเป็นประจำทุกปี และไม่สามารถปลูกพืชชนิดอื่น ๆ ได้ในฤดูฝน ส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในท้องที่จังหวัดลพบุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี นครนายก ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา เป็นต้น โดยการนำพันธุ์ข้าวชนิดที่สามารถเติบโตไปตามระดับน้ำที่เพิ่มขึ้นได้ทุกระดับมาหว่านสำรวยลงในแปลงนา ซึ่งในบางท้องที่จะเรียกว่า **ข้าวขึ้นน้ำหรือข้าวฟางลอย**

⊕ **ข้าวไร่** หมายถึง ข้าวที่มีสายพันธุ์แตกต่างไปจากปกติ ซึ่งจะมีลักษณะพิเศษ คือ ไม่ต้องการน้ำขังในการเพาะปลูก ทนต่อความแห้งแล้งได้ดี และใช้วิธีการปลูกแบบหยอดเมล็ดเรียงเป็นแถวคล้ายการปลูกพืชไร่อื่น ๆ เช่น ข้าวโพด ถั่ว เป็นต้น ส่วนใหญ่เกษตรกรจะปลูกข้าวไร่ตามบริเวณเนินเขา หุบเขา หรือพื้นที่ลาดเอียง ซึ่งสภาพพื้นที่ดังกล่าว ข้าวไร่จะสามารถแตกกอได้ดีและจะพบในท้องที่ภาคเหนือเป็นส่วนใหญ่

⊕ **นาหยอด** หมายถึง วิธีการปลูกข้าวโดยการหยอดเมล็ดเรียงเป็นแถว เช่นเดียวกับการปลูกข้าวไร่ แต่เป็นการปลูกในพื้นที่ราบตามปกติและพันธุ์ข้าวที่ใช้จะมีลักษณะพิเศษ คือ ไม่ต้องการน้ำขังในการเพาะปลูกและทนต่อความแห้งแล้งได้ดี ส่วนใหญ่จะเป็นพันธุ์ข้าวไร่หรือพันธุ์พื้นเมือง และจะพบในท้องที่ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(4) **พันธุ์ที่ปลูก** หมายถึง เมล็ดพันธุ์ของข้าวนาปีที่ได้ทำการเพาะปลูกลงในแต่ละแปลงที่ดิน โดยแบ่งพันธุ์ข้าวออกเป็น

- **พันธุ์พื้นเมือง** หมายถึง พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรได้ทำการเพาะปลูกกันโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งปกติจะเป็นพันธุ์ที่ทางราชการไม่รับรองหรือไม่ส่งเสริม และจะมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้ ข้าวพื้นเมืองเกือบทุกพันธุ์ จัดอยู่ในประเภทข้าวไวแสง

- **พันธุ์ราชการ** หมายถึง ข้าวพันธุ์ดีที่ทางราชการรับรองและส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก ซึ่งได้แก่ พันธุ์ กข และพันธุ์ดีอื่น ๆ ที่เกษตรกรนิยมปลูก ซึ่งจะมีทั้งพันธุ์ราชการไวต่อแสง และ

พันธุ์ราชการไม่ไวต่อแสง พันธุ์ราชการไวต่อแสง หมายถึง ข้าวไวแสงทุกพันธุ์ที่ทางราชการรับรองและส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก

- **ข้าวไวแสง** (Photoperiod sensitive Rice) หมายถึง ข้าวทุกพันธุ์ที่มีกำหนดการออกดอกที่แน่นอน หรือถ้าคลาดเคลื่อนก็เพียงเล็กน้อย แม้จะปลูกในเวลาที่แตกต่างกัน ข้าวไวแสงจัดเป็นพืชวันสั้น จะออกดอกในเวลาที่ยาววันสั้นกว่ากลางวัน ข้าวประเภทนี้ใช้ปลูกในฤดูนาปี คือ ปลูกในฤดูฝน เพื่อให้ออกดอกในต้นฤดูหนาว หรือระหว่างฤดูหนาว ซึ่ง ช่วงกลางวันสั้นกว่า 12 ชั่วโมง ข้าวประเภทนี้แบ่งเป็นข้าวเบา ข้าวกลางและข้าวหนัก ข้าวเบา คือข้าวที่ออกดอกระหว่างปลายเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน สำหรับข้าวหนัก จะออกดอกในเดือนธันวาคม - กุมภาพันธ์

- **ข้าวพันธุ์ราชการไวต่อแสง** เป็นพันธุ์ข้าวเหนียวและข้าวเจ้าที่ได้จากวิธีการผสมพันธุ์ และการคัดเลือกจากข้าวพื้นเมืองที่มีคุณลักษณะดี ซึ่งมีอยู่หลายพันธุ์ ดังนี้

ข้าวเจ้า	ข้าวเหนียว
1. ขาวดอกมะลิ 105 อาจเรียกว่า “มะลิใหญ่”	1. กข6 เป็นข้าวขาวดอกมะลิ 105 ที่อาบรังสีแกรมม่า
2. กข15 เป็นข้าวขาวดอกมะลิ 105 อาบรังสีแกรมม่า บางท้องที่เรียก “มะลิน้อย”	2. กข8
3. กข27 เก็บเกี่ยวประมาณ 10 ธ.ค. ทนต่อสภาพน้ำท่วมได้ดี	3. กข12 (หนองคาย80) เก็บเกี่ยว 5-25 ธ.ค.
4. กข13 เก็บเกี่ยวประมาณ 26 พ.ย.	4. ข้าวเหนียวสันป่าตอง
5. กข19 ปลูกภาคกลาง เก็บเกี่ยว ธ.ค. ได้จากการผสม พันธุ์ IR 262 และปิ่นแก้ว 56	5. เหมยนอง 62 เอ็ม
6. กข35 (รังสิต80) เก็บเกี่ยวราวปลายพฤศจิกายนถึงต้นธันวาคม ข้าวสุกแข็งจัดอยู่ในประเภทข้าวเสาไห้	6. ข้าวเหนียวอุบล 1
7. เหลืองใหญ่ 148 เก็บเกี่ยวประมาณ 25 พ.ย.	7. หางยี่ 71 เป็นข้าวเบา เก็บเกี่ยวประมาณ 4 พ.ย. ปลูกที่นาดอน ฝนหมดเร็ว
8. ขาวตาแห้ง 17 เก็บเกี่ยวประมาณ 20 ธ.ค.	8. ข้าวเหนียวอุบล 2
9. ขาวปากหม้อ 148 เก็บเกี่ยวประมาณ 3 ธ.ค.	9. คำผาย 15
10. เข้มทองพัทลุง เก็บเกี่ยว 14 ก.พ.	10. นางฉลอง เป็นข้าวกลางเก็บเกี่ยวประมาณ 30 พ.ย.

ข้าวเจ้า	ข้าวเหนียว
<p>11. ชุ่มแพ 60 เก็บเกี่ยวประมาณ 27 พ.ย. ตอบสนองการใช้ปุ๋ยและทนต่อสภาพดินเค็ม</p> <p>12. น้ำสะกวย 19 เก็บเกี่ยวประมาณ 4 พ.ย. เป็นข้าวเบาที่ทนแล้งและน้ำท่วม</p> <p>13. แก้วรวง 88 เก็บเกี่ยวประมาณ 21 พ.ย. มีน้ำหนักดี ถ้าเก็บเกี่ยวช้ามักจะหักคอรวง</p> <p>14. ปทุมธานี 60 ได้จากการผสมระหว่างข้าวดอกมะลิ 70 และ Chinese 345 เก็บเกี่ยวประมาณ 25 พ.ย.</p> <p>15. พิษณุโลก 60-1 ได้จากการผสมระหว่างข้าวขาวดอกมะลิ 105 และนางมด เอส 4</p> <p>16. พิษณุโลก 80 เก็บเกี่ยวประมาณต้นเดือนธันวาคม</p> <p>17. นางมด เอส 4 เป็นได้ทั้งข้าวไร่ และข้าวนาสวน เก็บเกี่ยวประมาณ 26 พ.ย.</p> <p>18. เหลืองปะทิว 123 เก็บเกี่ยวประมาณ 19 ธ.ค.</p> <p>19. ข้าวเจ้าหอมพิษณุโลก 1 ทนแล้ง เป็นได้ทั้งข้าวไร่และข้าวนาสวน เก็บเกี่ยว 25 พ.ย.</p> <p>20. แก่นจันทร์ ปลูกได้ดีในดินเปรี้ยวและดินเค็มภาคใต้ เก็บเกี่ยวประมาณ ม.ค. - ก.พ.</p> <p>21. พัทลุง 60 เก็บเกี่ยว ม.ค. - ก.พ</p> <p>22. นางพญา 132 เก็บเกี่ยว ก.พ.</p> <p>23. เมื่อน้ำ 43 เก็บเกี่ยว ก.พ.</p> <p>24. พวงไร่ 2 เก็บเกี่ยว ก.พ.</p> <p>25. เล็บนกปัตตานี เป็นข้าวหนักเก็บเกี่ยวช้า</p> <p>26. ฉ้างพัทลุง อายุเบาเก็บเกี่ยว ม.ค.</p> <p>27. ลูกแดงปัตตานี ทนต่อดินเค็มและดินเปรี้ยวภาคใต้ เก็บเกี่ยว ม.ค. - ก.พ.</p> <p>28. หันตรา 60 เก็บเกี่ยว 25 ธ.ค.</p> <p>29. ตะเภาแก้ว 161 เก็บเกี่ยว 9 ธ.ค.</p>	<p>11. ข้าวโป่งไคร้ ปลูกในพื้นที่สูง เก็บเกี่ยวประมาณ 20 ต.ค. (ปลูก พ.ค.)</p> <p>12. ชิวแม่จัน ปลูกได้ทั้งในสภาพข้าวไร่และนาดำ เก็บเกี่ยวประมาณ 15 ต.ค. (ปลูก พ.ค.- มิ.ย.)</p> <p>13. อาร์ 258 (ดอสามเดือน) มักปลูกเป็นข้าวไร่ เก็บเกี่ยวประมาณ 25 ก.ย. - 19 ต.ค. (ปลูก พ.ค. - มิ.ย.)</p>

ข้าวเจ้า	ข้าวเหนียว
<p>30. ปิ่นแก้ว 56 ทนน้ำลึกและขึ้นน้ำได้ดี เก็บเกี่ยว 29 ธ.ค.</p> <p>31. เล็บมือนาง 111 ทนน้ำลึกและขึ้นน้ำได้ดี เก็บเกี่ยว 19 ธ.ค.</p> <p>32. อัญญา 1 เป็นข้าวน้ำลึก</p> <p>33. พลายงามปราจีนบุรี เป็นข้าวขึ้นน้ำ เก็บเกี่ยว 25 ธ.ค.</p> <p>34. ลีซอสันป่าตอง เป็นข้าวไร่ เก็บเกี่ยว 16 ต.ค.</p> <p>35. ข้าวหอม สันป่าตอง เก็บเกี่ยว 15 – 17 พ.ย.</p> <p>36. ข้าวหอมแดง เก็บเกี่ยว 20 พ.ค.</p> <p>37. กุ่มเมืองหลวง มักปลูกแซมสวนยาง หรือปลูก เป็นข้าวไร่ เก็บเกี่ยว พ.ย.-ม.ค. (ปลูก มิ.ย.- ส.ค.)</p> <p>38. เจ้าส่อ ปลูกได้ทั้งข้าวไร่ พันราบ ปลูก พ.ค. เก็บเกี่ยว ต.ค.</p> <p>39. ดอกพะยอม มักปลูกแซมสวนยาง และปลูก เป็นข้าวไร่ ภาคใต้</p> <p>40. น้ำรุ่ม มักปลูกเป็นข้าวไร่ ปลูกปลาย พ.ค. เก็บเกี่ยว ต.ค.</p> <p>41. พิษณุโลก 3 เก็บเกี่ยว 1 - 10 ธ.ค. ต้านทาน โรคไหม้ได้ดี</p> <p>42. ปราจีนบุรี 1 เก็บเกี่ยว 25 ธ.ค.</p> <p>43. ปราจีนบุรี 2 เก็บเกี่ยว 19 – 25 ธ.ค.</p>	

- พันธุ์ราชการไม่ไวต่อแสง หมายถึง ข้าวไม่ไวแสงทุกพันธุ์ที่ทางราชการรับรอง และส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก

- ข้าวไม่ไวแสง (Photoperiod insensitive rice) เป็นข้าวที่ออกดอกตามอายุจึงปลูกได้ตลอดปีถ้ามีน้ำเพียงพอ แต่จะให้ผลดีกว่าเมื่อปลูกในฤดูนาปรัง คือ ฤดูร้อน เพราะมีแสงแดดมากกว่าฤดูอื่น ข้าวประเภทนี้มีอายุตั้งแต่ประมาณ 93-150 วัน ที่มีปลูกอยู่ในประเทศขณะนี้ส่วนมากได้จากการผสมพันธุ์ข้าวไทยกับข้าวจากต่างประเทศ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ อินเดีย และอินโดนีเซีย มีทั้งข้าวเหนียว และข้าวเจ้า ดังนี้

ข้าวเจ้า	ข้าวเหนียว
1. กข1 อายุ 125-135 วัน ไม่ทนอากาศหนาว	1. กข2 อายุ 120-130 วัน
2. กข3 อายุประมาณ 125-130 วัน	2. กข4 อายุ 115-120 วัน ต้านแมลงบัวได้ดี
3. กข5 อายุ 140-160 วัน นวดยากไม่เหมาะที่จะปลูกในฤดูนาปรัง	3. กข10 อายุ 130-135 วัน
4. กข7 อายุ 120-130 วัน เมล็ดร่วงง่าย	4. เหนียวแพร์ 1 อายุ 120-130 วัน
5. กข9 อายุ 115-125 วัน เมล็ดร่วงง่าย	5. สันปาดอง 1 อายุ 130-135 วัน
6. กข11 อายุ 130-140 วัน นวดยาก	6. สกลนคร อายุ 128 วัน ปลูกได้ทั้งนาหน้าฝนนาชลประทาน และสภาพข้าวไร่
7. กข21 อายุ 120-130 วัน ถ้าใส่ปุ๋ย N มาก ต้นข้าวจะล้มง่าย	
8. กข23 อายุ 120-130 วัน	
9. กข25 อายุ 100 วัน เหมาะสำหรับนาปรังที่มีน้ำเต็มเข้างถึง	
10. กข17 อายุ 140 วัน	
11. สุพรรณบุรี 60 อายุ 120 วัน	
12. พิษณุโลก 60-2 อายุ 130-140 วัน	
13. สุพรรณบุรี 90 อายุ 120 วัน	
14. ชัยนาท 1 อายุ 119-113 วัน และชัยนาท 2	
15. สุพรรณบุรี 1 อายุ 120-125 วัน เกษตรกรอาจเรียกว่า สุพรรณบุรี 33	
16. สุพรรณบุรี 2 อายุ 90-110 วัน เกษตรกรอาจเรียกว่า สุพรรณบุรี 35 หรือราชินี	

ข้าวเจ้า	ข้าวเหนียว
17. กข31 (ปทุมธานี 80)	
18. กข29 (ชัยนาท 80) กข31 กข41 กข47	
19. สุพรรณบุรี 3 อายุ 115-120 วัน	
20. ข้าวเจ้าหอมคลองหลวง 1 อายุ 118-125 วัน	
21. ข้าวเจ้าหอมสุพรรณบุรี อายุ 120 วัน	
22. ปทุมธานี 1 อายุ 113-126 วัน	
23. พิษณุโลก 2 อายุ 119 วัน สำหรับนาปี และอายุ 121 วัน สำหรับนาปรัง	
24. สุรินทร์ 1 อายุ 138 วัน ทนทานดินเค็มและ แห้งแล้ง ใช้ทำอาหารแปรรูป	
25. พัทลุง	
26. บางแตง	
27. เบอร์ 17 (ยังไม่ออกเป็นพันธุ์รับรอง)	
28. ข้าวหอมกุหลาบแดง อายุ 123 วัน	
29. ข้าวญี่ปุ่น กวก. 1	
30. ข้าวญี่ปุ่น กวก. 2	
31. ข้าวไรซ์เบอร์รี่	

- **ข้าวสายพันธุ์อายุสั้น** เป็นสายพันธุ์ข้าวที่อายุปลูกถึงเก็บเกี่ยว 65- 95 วัน มีทั้งเป็นพันธุ์ที่ราชการรับรองและพันธุ์ที่ใช้ในแต่ละท้องถิ่น ส่วนใหญ่นิยมในจังหวัดภาคกลางและภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ พันธุ์ 75 หรือบีพี 75, ซี 75, ราชินี, พวงทอง, พวงเงิน, พวงแก้ว, ข้าวปทุม, สามพราน 1, 039 หรือเจ้าพระยา หรือพีเอสแอลซี 2001-240, โพธิ์ทอง, ข้าวคลองหลวง, มาเลเชีย, เตี้ยมาเล, มาเลแดง, เบตง, อีแล็บหรืออีเล็ป

(5) **รูปของผลผลิต** หมายถึง ลักษณะของผลผลิตข้าวนาปี ที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวซึ่งจะอยู่ในรูปข้าวเปลือกที่นวดแล้ว และมีหน่วยของ ผลผลิตเป็นกิโลกรัม

(6) **มาตรฐานวัดหน่วยต่าง ๆ ของข้าวเปลือก**

1 ถังธรรมดา (20 ลิตร)	เป็นหน่วยที่ใช้กันทั่ว ๆ ไป	หนักเท่ากับ 10 กิโลกรัม
1 ถังใหญ่ (40 ลิตร)	ใช้ในภาคอีสานตอนล่าง	หนักเท่ากับ 20 กิโลกรัม
1 หมื่น	ใช้ในภาคอีสาน	หนักเท่ากับ 12 กิโลกรัม
1 ต่าง	ใช้ในภาคเหนือ	หนักเท่ากับ 15 กิโลกรัม

บทที่ 4

การบันทึกข้อมูลและแบบสอบถาม

การสำรวจข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 จะทำการแจกจ่ายข้อมูลโดยวิธีการสอบถามจากครัวเรือนตัวอย่างและบันทึกลงในแบบสอบถามที่กำหนด มีรายละเอียดในการสอบถาม ดังนี้

แบบสอบถามการสำรวจครัวเรือนตัวอย่าง

ประกอบด้วยรายการคำถามอยู่ 2 ส่วน คือ

1. ข้อมูลทั่วไป

เป็นการบันทึกข้อมูลอื่นที่มีใช้ข้อมูลการผลิตของครัวเรือนตัวอย่าง ประกอบด้วย

(1) **ชื่อเจ้าหน้าที่สำรวจ** ให้บันทึกชื่อเจ้าหน้าที่สำรวจและต้องเป็นเจ้าหน้าที่ผู้เข้าไปปฏิบัติงานสำรวจจริงเท่านั้น เป็นตัวบรรจงพร้อมทั้งสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ (สศท.) ที่ปฏิบัติงาน และรหัสประจำตัว และวันที่/เดือน/ปีที่สำรวจ บนหัวกระดาษบนด้านซ้าย ห้ามมิให้ใช้ชื่อผู้อื่นแทน เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบข้อมูล

(2) **บันทึกข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ถือครองตัวอย่าง** เช่น ชื่อ-สกุล เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 13 หลัก และเป็นผู้ถือครองตัวอย่างที่ พร้อมทั้งอยู่โดยละเอียดและหมายเลขโทรศัพท์ของผู้ถือครองตัวอย่าง รวมทั้งในกรณีที่พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์เป็นบุคคลคนละคนกับชื่อผู้ถือครองตัวอย่างข้างต้น เจ้าหน้าที่สำรวจจะต้องบันทึกชื่อ - สกุลของผู้ให้สัมภาษณ์ พร้อมทั้งระบุด้วยว่าเป็นอะไร? กับผู้ถือครองตัวอย่าง เช่น บุตร ภรรยา รวมทั้งค่าพิภคที่ระบุ E และ N เป็นต้น

(3) **ชื่อเจ้าหน้าที่ร่วมสำรวจ** กรณีที่ สศท. ดำเนินการสำรวจโดยมีกับเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นที่เข้าร่วมสังเกตการณ์ในการปฏิบัติงานสำรวจ ให้บันทึกชื่อ - นามสกุล ชื่อหน่วยงาน เบอร์โทรศัพท์

2. ข้อมูลการผลิต

เป็นการสอบถามและบันทึกข้อมูลการเพาะปลูกข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 ซึ่งประกอบด้วยรายการคำถาม 5 ข้อ ดังนี้

ข้อที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลการเพาะปลูกข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2562/63 (ปีที่แล้ว) ซึ่งครัวเรือนตัวอย่างได้มีการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวไปแล้ว ตลอดจนได้มีการจำแนกแจกจ่ายผลผลิตที่ได้รับมาน้อยเพียงใด ให้สอบถามแยกตามชนิดของข้าว (ข้าวเจ้า/ข้าวเหนียว) โดยไม่ต้องแยกตามเป็นรายฝืนหรือรายแปลง ทั้งนี้ จะต้องเป็นพื้นที่ที่ปลูกข้าวภายในอาณาเขตหมู่บ้านตัวอย่างเท่านั้น มีรายละเอียดที่จะสอบถามและบันทึกข้อมูล ดังนี้

สดมภ์ที่ 3-6 เป็นการสอบถามการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวข้อมูลข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2562/63 (ปีที่แล้ว) แยกตามชนิดของข้าว ดังนี้

สดมภ์ที่ 3 ให้บันทึกเนื้อที่เพาะปลูก (ไร่ – งาน – ตารางวา)

สดมภ์ที่ 4 ให้บันทึกเนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่ – งาน – ตารางวา)

สดมภ์ที่ 5, 6 ให้บันทึกผลผลิตที่ได้รับ (กก.) และ % ความชื้นของผลผลิต

หมายเหตุ :-

จากการปฏิบัติงานที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่สำรวจมักจะไม่สอบถามและกรอกข้อมูล % ความชื้นของผลผลิต ทำให้ไม่สามารถ RUN โปรแกรมประมวลผลได้ จึงจำเป็นต้องทำอย่างเต็มที่เจ้าหน้าที่สำรวจจะต้องกรอกข้อมูลในส่วนนี้ให้ครบถ้วน

สดมภ์ที่ 7-10 เป็นการสอบถามข้อมูลการจำแนกแจกจ่ายผลผลิตที่ได้จากสดมภ์ที่ 5 แยกตามชนิดของข้าว มีรายการคำถาม ดังนี้

สดมภ์ที่ 7 ให้บันทึกข้อมูลปริมาณผลผลิตจากสดมภ์ที่ 5 ที่ขายไป

สดมภ์ที่ 8 ให้บันทึกข้อมูลปริมาณผลผลิตจากสดมภ์ที่ 5 ที่เก็บไว้บริโภคทั้งปี

สดมภ์ที่ 9 ให้บันทึกข้อมูลปริมาณผลผลิตจากสดมภ์ที่ 5 ที่เก็บไว้ทำพันธุ์ทั้งปี

สดมภ์ที่ 10 ให้บันทึกข้อมูลปริมาณผลผลิตจากสดมภ์ที่ 5 ที่เก็บไว้ใช้ด้านอื่น ๆ

หมายเหตุ :- ข้อมูลในสดมภ์ที่ 5 จะต้องเท่ากับข้อมูลในสดมภ์ที่ 7-10 รวมกัน

ข้อที่ 2 เป็นการสอบถามและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณการขายข้าวนาปีเป็นรายเดือนของครัวเรือนตัวอย่าง อาจจะเป็นผลผลิตที่ผลิตได้ในปีใดๆ ก็ได้ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2562 ถึง 31 กรกฎาคม 2563 (อย่างน้อยปริมาณการขายจะเท่ากับปริมาณที่ขายในข้อที่ 1 สดมภ์ที่ 7 หรือมากกว่า) แต่ต้องเป็นผลผลิตที่เกษตรกรผลิตได้เองในฟาร์มที่อยู่ภายในอาณาเขตหมู่บ้านตัวอย่างนี้เท่านั้น

โดยที่การสอบถามและบันทึกข้อมูลข้าวนาปี จะแยกเป็น 4 บรรทัดตามชนิดและพันธุ์ คือ ข้าวหอมมะลิ (ข้าวขาวดอกมะลิ 105 และ กข 15 รวมกัน), ปทุมธานี 1, ข้าวเจ้านาปีพันธุ์อื่น ๆ และข้าวเหนียวนาปี ซึ่งเจ้าหน้าที่สำรวจจะต้องสอบถามและบันทึกข้อมูลจำนวน 13 สดมภ์ ดังนี้

สดมภ์ที่ 4 เป็นข้อมูลปริมาณการขายผลผลิตรวมทั้งหมดของข้าวนาปี ที่ได้มีการขายไปตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2562 ถึง 31 กรกฎาคม 2563 เท่านั้น

สดมภ์ที่ 5-16 เป็นข้อมูลปริมาณการขายผลผลิตแยกเป็นรายเดือน ในแต่ละเดือนเรียงตามลำดับภายในระยะเวลาที่กำหนดข้างต้น เช่น ถ้าขายข้าวนาปีในเดือนสิงหาคม 2562

ก็จะต้องบันทึกลงในสมุดปีที่ 5 หรือถ้าขายข้าวนาปีในเดือนธันวาคม 2562 ก็จะต้องบันทึกลงในสมุดปีที่ 9 หรือถ้ามีการขายข้าวนาปีในเดือนกรกฎาคม 2563 ก็จะต้องบันทึกลงในสมุดปีที่ 16 เป็นต้น

ข้อสังเกต :- (1) การสอบถามและบันทึกข้อมูลการขายผลผลิตข้าวนาปีที่มีการขายในช่วงเวลาดังกล่าว จะเป็นข้าวนาปีของปีใด ๆ ก็ได้ ซึ่งอาจจะเป็นข้าวนาปีปีเพาะปลูก 2562/63 หรือปีเพาะปลูก 2563/64 หรือทั้ง 2 ปีรวมกันก็ได้ แต่จะต้องแยกบันทึกเป็นข้าวหอมมะลิ, ปทุมธานี 1, ข้าวเจ้านาปี พันธุ์อื่น ๆ และข้าวเหนียวนาปี

(2) ผลรวมของปริมาณการขายผลผลิตในแต่ละเดือนตั้งแต่สมุดปีที่ 5+6+7+8+9+...+16 จะต้องเท่ากับปริมาณการขายทั้งหมดในสมุดปีที่ 4 เท่านั้น

ข้อที่ 3 เป็นการสอบถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการเพาะปลูกข้าวนาปีปีเพาะปลูก 2563/64 (ปีนี้) ที่ครัวเรือนผู้ถือครองตัวอย่างปลูกอยู่ในอาณาเขตหมู่บ้านตัวอย่างนี้เท่านั้น รายการสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน ที่มีความสัมพันธ์กันทุกสมุดปีให้ทำการสอบถามข้อมูลดังนี้

1. **ข้อมูลจำแนก** (สมุดปีที่ 1-9) เป็นรายการสอบถามที่เจ้าหน้าที่สำรวจจะต้องสอบถามและบันทึกข้อมูลเป็นรายการตามที่ถูกจำแนกในแต่ละสมุดปีให้ทำการสอบถามข้อมูล ดังนี้

- สมุดปีที่ 1 ให้สอบถามและบันทึกข้อมูลเป็นรายแปลงทุกแปลงที่เปลี่ยนแปลงตามลำดับ
- สมุดปีที่ 2 ให้สอบถามและบันทึกข้อมูลรหัสชนิดพืชคือ ข้าวเจ้านาปี = 105 หรือข้าวเหนียวนาปี = 106 แยกเป็นรายแปลง
- สมุดปีที่ 3 ให้สอบถามและบันทึกข้อมูลครั้งที่ปลูกข้าวนาปี โดยสอบถามเป็นรายแปลง
- สมุดปีที่ 4 ให้สอบถามและบันทึกข้อมูลรหัสพันธุ์ของข้าวนาปีที่ปลูกเป็นรายแปลง แปลงละบรรทัด
- สมุดปีที่ 5 ให้สอบถามและบันทึกข้อมูลชื่อพันธุ์ของข้าวนาปีที่ปลูกเป็นรายแปลง แปลงละบรรทัด
- สมุดปีที่ 6 ให้สอบถามและบันทึกข้อมูลวิธีการปลูกที่เกษตรกรปฏิบัติในการเพาะปลูกข้าวนาปี โดยสอบถามเป็นรายแปลง
- สมุดปีที่ 7 ให้สอบถามและบันทึกข้อมูลสถานที่เพาะปลูกข้าวนาปี เป็นราย

แปลง ว่าอยู่ในเขตชลประทานหรืออยู่นอกเขตชลประทาน
ตามรหัสที่กำหนด

- สดมภ์ที่ 8 ให้สอบถามและบันทึกลักษณะพื้นที่นาที่เพาะปลูกข้าวนาปี เป็น
รายแปลงว่าเป็นพื้นที่นาลุ่มหรือเป็นพื้นที่นาดอน
- สดมภ์ที่ 9 ให้สอบถามลักษณะการถือครอง ว่าเป็นที่ดินของตนเอง ที่เช่า
ทำฟรี หรือแบ่งผลประโยชน์

วิธีการกรอกข้อมูลจำแนกข้อมูลแต่ละรายการในสดมภ์ที่ 2- 9 จะต้องมีความสัมพันธ์
กัน จึงจะสามารถบันทึกข้อมูลลงในบรรทัด (แปลงนา) เดียวกันได้ หากมีความแตกต่างกันตั้งแต่ 1
รายการขึ้นไป ก็จะต้องบันทึกข้อมูลมากกว่า 1 บรรทัดขึ้นไป ตัวอย่างเช่น ครวัเรียนตัวอย่างปลูกทั้ง
ข้าวเหนียวและข้าวเจ้า แสดงว่าจะต้องบันทึกข้อมูลอย่างน้อย 2 บรรทัดตามชนิด (สดมภ์ที่ 2) แต่ยัง
ต้องพิจารณาข้อมูลอื่นร่วมอีก คือ แต่ละชนิดปลูกชนิดละกี่แปลง (สดมภ์ที่ 1) แต่ละแปลงนา ใช้พันธุ์
อะไรปลูก (สดมภ์ที่ 4) แต่ละพันธุ์ก็ต้องแยกบรรทัด แต่ละแปลงนา แต่ละชนิด แต่ละพันธุ์ ก็ต้อง
พิจารณาว่าปลูกด้วยวิธีการใด (สดมภ์ที่ 6) แต่ละวิธีการปลูกก็ต้องแยกบรรทัด แต่ละลักษณะพื้นที่นา
(สดมภ์ที่ 8) ก็ต้องแยกบรรทัด นอกจากนี้ แต่ละแปลงนา แต่ละชนิด แต่ละพันธุ์ แต่ละวิธีการปลูก
แต่ละพื้นที่นา ก็ต้องพิจารณาว่าปลูกอยู่ในเขตหรือนอกเขตชลประทาน พื้นที่นาลุ่มหรือพื้นที่นาดอน
ซึ่งก็ต้องแยกบรรทัดตามรหัสของเขตชลประทาน ตามรหัสลักษณะของพื้นที่นา ตามที่กำหนด

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า แต่ละครวัเรียนตัวอย่างอาจมีข้อมูลการเพาะปลูก (ตามรายการ
จำแนก) มาก ทั้งนี้ หากมีความหลากหลาย อาจจะต้องใช้แบบสอบถามมากกว่า 1 แผ่น ต่อครวัเรียน
ตัวอย่างก็ได้ ตามความจำเป็น

ข้อมูลเกี่ยวกับพันธุ์ที่ปลูกในสดมภ์ที่ 4 กำหนดให้บันทึกลงตามรหัสที่กำหนด ดังนี้

- รหัส 01 หมายถึง พันธุ์พื้นเมือง อาจเป็นข้าวไวแสงหรือไม่ไวแสงก็ได้ และเป็นพันธุ์
ที่มีชื่อนอกเหนือจากที่ได้อธิบายไว้ ในหน้า 26 - 30
- รหัส 02 หมายถึง ข้าวพันธุ์ กข6 ที่ครวัเรียนตัวอย่างใช้ในแปลงที่กำลังบันทึกข้อมูล
- รหัส 03 หมายถึง ข้าวพันธุ์ กข15 ที่ครวัเรียนตัวอย่างใช้ในแปลงที่กำลังบันทึกข้อมูล
- รหัส 04 หมายถึง ข้าวพันธุ์ กข41 ที่ครวัเรียนตัวอย่างใช้ในแปลงที่กำลังบันทึกข้อมูล
- รหัส 05 หมายถึง ข้าวพันธุ์ กข57 ที่ครวัเรียนตัวอย่างใช้ในแปลงที่กำลังบันทึกข้อมูล
- รหัส 06 หมายถึง ข้าวพันธุ์ กข อื่น ๆ ที่ไม่ไวแสง ได้แก่ ข้าวพันธุ์ กข1, กข2, กข3, กข4,
กข7, กข9, กข10, กข11, กข25, กข31, กข47 และ กข49

- รหัส 07 หมายถึง ข้าวพันธุ์ กข อื่น ๆ ที่ไวแสง ได้แก่ ข้าวพันธุ์ กข5, กข8, กข13, กข19, กข27 และ กข51

- รหัส 08 หมายถึง ข้าวพันธุ์ อายุสั้น ที่มีอายุเก็บเกี่ยวประมาณ 65-95 วัน

- รหัส 09 หมายถึง ข้าวพันธุ์ สุพรรณบุรี 60, 90

- รหัส 10 หมายถึง ข้าวพันธุ์ ขาวดอกมะลิ 105

- รหัส 11 หมายถึง ข้าวพันธุ์ พิษณุโลก 60-1 (ไวแสง) และข้าวพันธุ์ พิษณุโลก 60-2 (ไม่ไวแสง)

- รหัส 12 หมายถึง ข้าวพันธุ์ราชการไม่ไวแสงอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ กข ได้แก่ พันธุ์สุพรรณบุรี 2, สุพรรณบุรี 3, สุรินทร์ 1, ข้าวเหนียวแพร์ 1, สันป่าตอง 1, สกลนคร, ชัยนาท 2, พิษณุโลก 2, บางแตง, พัทลุง, ข้าวไรซ์เบอร์รี่

- รหัส 13 หมายถึง พันธุ์ราชการไวแสงอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ กข ได้แก่ พันธุ์ข้าวตาแห้ง 17, คำผาย 15, แก้วรวง 88, ขาวปากหม้อ 148, ข้าวเจ้าหอมพิษณุโลก 1, ฉ้างพัทลุง, เข้มทองพัทลุง, พัทลุง 60, ชุมแพ 60, นางพญา 132, นางยลเอส 4, น้ำสะกวย 19, พบไร่ 2, เผือกน้ำ 43, ปทุมธานี 60, พิษณุโลก 3, ลูกแดงปัตตานี, เล็บนกปัตตานี, เหนียวอุบล 1, เหนียวอุบล 2, เหลืองปะทิว 123, เหลืองใหญ่ 148, ข้าวกลางสันป่าตอง และแก่นจันทร์ ซึ่งเป็นนาสวน นอกจากนี้ ยังมีพันธุ์ตะเภาแก้ว 161, บางกลาง, ปิ่นแก้ว 56, พลายงามปราจีนบุรี, เล็บมือนาง 111 ซึ่งเป็นข้าวขึ้นน้ำ รวมทั้งพันธุ์หัตถ์ตรา 60, ปราจีนบุรี 1, ปราจีนบุรี 2 และอยุธยา 1 เป็นข้าวน้ำลึก และยังรวมไปถึงพันธุ์กู่เมืองหลวง ขาวโป่ง ไคร์, เจ้าฮ่อ, ชิวแม่จัน, ดอกพะยอม, น้ำรู่, ข้าวเจ้าลีซอสันป่าตอง และข้าวหอมแดง เป็นข้าวไร่ที่ไวต่อช่วงแสงที่ไม่ใช่ กข

- รหัส 14 หมายถึง พันธุ์เอกชนส่งเสริม เช่น ซีพี 111 ซีพี 304

- รหัส 15 หมายถึง พันธุ์ชัยนาท 1

- รหัส 16 หมายถึง พันธุ์ข้าวสังข์หยด

- รหัส 17 หมายถึง พันธุ์ข้าวเจ้าหอมสุพรรณบุรี

- รหัส 18 หมายถึง พันธุ์ปทุมธานี 1

- รหัส 19 หมายถึง พันธุ์สุพรรณบุรี 1

เจ้าหน้าที่สำรวจจะต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องพันธุ์ข้าวให้เข้าใจ เนื่องจากเป็นข้อมูลในเรื่อง “ข้าว” จึงจำเป็นที่มึ่ความรู้และความเข้าใจ จึงจะสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างถูกต้อง สะท้อนข้อเท็จจริง และมีความน่าเชื่อถือในสายตาของผู้ใช้ทั่วไป

นอกจากรายชื่อพันธุ์ข้าวทั้งไวแสง และไม่ไวแสงที่ได้อธิบายมานี้ เจ้าหน้าที่สำรวจอาจพบว่า ในความเป็นจริงมีพันธุ์ข้าวอีกหลายพันธุ์ที่ทางราชการยังไม่ได้ประกาศรับรองขึ้นทำเนียบรายชื่อข้าวพันธุ์ดี เช่น “ข้าวหอมมะลิแดง” ซึ่งเกิดจากการคัดเอาแต่เมล็ดแดงในรวงข้าวหอมมะลิ นำมาปลูกเป็นผลสำเร็จ และต่อมาได้ปรับปรุงพัฒนาสายพันธุ์ข้าวชนิดใหม่ โดยนำข้าวพันธุ์ ปทุมธานี 1 มาผสมกับข้าวหอมมะลินาปีและข้าวหอมมะลิ 3 ทาง มาผสมกับข้าวพันธุ์พม่า จะกลายเป็นสุดยอดพันธุ์ข้าวที่ดีที่สุด แทนที่ข้าวหอมมะลิ 105 ในอนาคต เป็นต้น นอกจากนี้ การนำเอาข้าวสายพันธุ์ต่าง ๆ มาผสมแล้วเรียกเป็นเบอร์ต่าง ๆ นั้น มาจากต้นตอสายพันธุ์ใด ซึ่งคาดว่าจะอยู่ในกลุ่มรวมของสายพันธุ์ที่ได้อธิบายไว้ในคำนิยามแล้ว จะทำให้เจ้าหน้าที่สำรวจตัดสินใจได้ว่า ควรจะเป็นข้าวพันธุ์ใด และกำหนดเป็นรหัสใดลงในสดมภ์ที่ 4 ต่อไป

ข้อมูลในสดมภ์ที่ 7 เป็นการระบุที่ตั้งของแปลงว่าอยู่ในเขตหรือนอกเขตชลประทาน ข้อมูลที่จะบันทึกในสดมภ์นี้ เป็นอิสระจากพวกที่ (Stratum) ที่ได้ระบุไว้ กล่าวคือ หมู่บ้านตัวอย่างอาจอยู่ในพวกที่อยู่นอกเขตชลประทาน แต่ครัวเรือนตัวอย่างอาจอยู่ในเขตชลประทานหรืออาจอยู่นอกเขตชลประทานทุกประเภทก็ได้

ข้อมูลในสดมภ์ที่ 8 เป็นการระบุที่ตั้งของแปลงว่าอยู่ในพื้นที่นาลุ่มหรือพื้นที่นาดอน

2. ข้อมูลการปลูก (สดมภ์ที่ 10-12) เป็นข้อมูลการเพาะปลูกของแต่ละแปลงที่สอดคล้องกับข้อมูลรายการจำแนกที่กล่าวมาแล้ว ประกอบด้วย

- ส่วนที่ปลูกแล้วและคาดว่าจะปลูก (สดมภ์ที่ 10-12) ให้สอบถามและบันทึกข้อมูลรหัสเดือนที่ปลูกแล้ว/คาดว่าจะปลูก ลงในสดมภ์ที่ 10 ขนาดเนื้อที่ปลูก/คาดว่าจะปลูก ลงในสดมภ์ที่ 11 เป็น ไร่ – งาน – ตารางวา และปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่ใช้ในแปลงนั้นในสดมภ์ที่ 12

* ในกรณีที่มีการปลูกคร่อมเดือน เจ้าหน้าที่สำรวจจะต้องแบ่งแปลงนั้นย่อยลงไปอีก โดยการเพิ่มบรรทัดเข้าไปเพื่อระบุเดือนต่าง ๆ ที่ปลูก ขณะเดียวกันก็ต้องแบ่งขนาดเนื้อที่ในสดมภ์ที่ 11 และแบ่งปริมาณเมล็ดพันธุ์ในสดมภ์ที่ 12 เช่นกัน

3. ข้อมูลการเก็บเกี่ยว (สดมภ์ที่ 13-16) เป็นข้อมูลการเก็บเกี่ยวที่จะต้องสอบถามและบันทึกข้อมูล โดยมีเนื้อหาต่อเนื่องจากส่วนที่เป็นข้อมูลการปลูก ประกอบด้วย

- ส่วนที่เก็บเกี่ยวแล้ว/คาดว่าจะเก็บเกี่ยว (สดมภ์ที่ 13-16) ให้สอบถามและบันทึกข้อมูลเดือนที่เก็บเกี่ยวแล้ว/คาดว่าจะเก็บเกี่ยว ลงในสดมภ์ที่ 13 ขนาดเนื้อที่เก็บเกี่ยวแล้ว/คาดว่าจะเก็บเกี่ยว ลงในสดมภ์ที่ 14 เป็น ไร่ – งาน – ตารางวา และผลผลิตที่ได้รับในสดมภ์ที่ 15 โดยระบุ % ความชื้นของผลผลิตลงในสดมภ์ที่ 16 ทั้งนี้ ในการสอบถามผลผลิต ให้ถามจำนวนหรือปริมาณผลผลิตทั้งหมดที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวได้/คาดว่าจะเก็บเกี่ยวได้ ในแปลงนั้น ๆ ณ ที่ความชื้นขณะนั้น ไม่ว่าจะคำตอบของผลผลิตจะมีหน่วยวัดรูปแบบใดก็ตาม เช่น ถัง กระสอบปูน กระสอบป่าน

มัดปาก หรือเย็บปาก บีบ ทะนาน ฯลฯ แล้วจึงแปลงเป็นหน่วยน้ำหนักมาตรฐาน คือ กิโลกรัม ในที่สุด **ห้ามมิให้** สอบถามหรือรับคำตอบ ในรูปแบบของค่าเฉลี่ยต่อไร่ แล้วนำมาคูณกลับกับเนื้อที่เพาะปลูก โดยเด็ดขาด เพราะข้อมูลดังกล่าวขาดคุณภาพ หากฝ่าฝืนถือว่าปฏิบัติงานโดยมิชอบ ทั้งนี้ ต้องเป็น ข้อมูลปริมาณข้าวเปลือก ณ ที่ % ความชื้นขณะที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวแล้ว/คาดว่าจะเก็บเกี่ยว ซึ่งแต่ละ รายครัวเรือน จะมี % เปอร์เซนต์ความชื้นของผลผลิตแตกต่างกันตามสาเหตุต่าง ๆ เช่น เก็บในพื้นที่ แห้งหรือพื้นที่น้ำท่วมขัง เป็นต้น

* กรณีที่มีการเก็บเกี่ยวคร่อมเดือน เจ้าหน้าที่สำรวจจะต้องแบ่งแปลงนั้น ย่อยลงไปอีกโดยการเพิ่มบรรทัดเข้าไปเพื่อระบุเดือนที่เก็บเกี่ยวแล้ว/คาดว่าจะเก็บเกี่ยว ขณะเดียวกัน ก็ต้องแบ่งขนาดเนื้อที่เก็บเกี่ยวแล้ว/คาดว่าจะเก็บเกี่ยว ในสดมภ์ที่ 14 และแบ่งผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว/ คาดว่าจะเก็บเกี่ยวได้ ในสดมภ์ที่ 15 ตามเดือนที่ได้เก็บเกี่ยวเช่นกัน

หมายเหตุ :- ข้อมูล % ความชื้นในสดมภ์ที่ 16 เจ้าหน้าที่จะต้องกรอกให้ครบ มิฉะนั้นจะไม่สามารถ RUN โปรแกรมคำนวณผลได้เลย

4. ข้อมูลการใช้ปุ๋ย (สดมภ์ที่ 17-20) เป็นข้อมูลเนื้อที่ใส่ปุ๋ยและปริมาณปุ๋ย ที่ใส่ที่จะต้องสอบถามและบันทึกข้อมูลเป็นรายแปลง โดยมีเนื้อหาต่อเนื่องจากส่วนที่เป็นข้อมูลการปลูก (สดมภ์ที่ 1 – 12) แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

- ส่วนที่เป็นปุ๋ยเคมี (สดมภ์ที่ 17-18)
- ส่วนที่เป็นปุ๋ยอินทรีย์ - ชนิดแห้ง (สดมภ์ที่ 19-20)

การบันทึกข้อมูลในส่วนที่เป็นปุ๋ยเคมี ให้บันทึกข้อมูลเนื้อที่ที่ได้ใส่ไปแล้ว (หรือคาดว่าจะใส่อีก) ในสดมภ์ที่ 17 และบันทึกข้อมูลปริมาณปุ๋ยที่ใส่ลงในสดมภ์ที่ 18 โดยให้พิจารณา ดังนี้

- 1) เนื้อที่ใส่ปุ๋ยแต่ละครั้งไม่เกินขนาดเนื้อที่ของแปลงปลูก (ในสดมภ์ที่ 11)
- 2) ปริมาณปุ๋ยที่ใส่ลงในเนื้อที่ปลูกที่เดียวกันหลายครั้ง ให้บันทึกเนื้อที่ใส่ปุ๋ย

เพียงบรรทัดเดียวแล้วบันทึกข้อมูลปริมาณปุ๋ยทุกครั้ง โดยแยกบรรทัดแต่ละครั้ง หรือจะรวมปริมาณปุ๋ย ทุกครั้ง แล้วบันทึกเป็นบรรทัดเดียวกับเนื้อที่ใส่ปุ๋ยก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสะดวกในการสอบถาม และการบันทึกข้อมูลของเจ้าหน้าที่สำรวจ

การบันทึกข้อมูลในส่วนที่เป็นปุ๋ยอินทรีย์ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการบันทึก ข้อมูลในส่วนที่เป็นปุ๋ยเคมี

5. ข้อมูลการจำแนกแจกจ่ายผลผลิต (สดมภ์ที่ 21-24) เป็นข้อมูลการจำแนกแจกจ่ายผลผลิตที่จะต้องสอบถามและบันทึกข้อมูลเป็นรายแปลง โดยมีเนื้อหาต่อเนื่องจากส่วนที่เป็นข้อมูลการปลูก (สดมภ์ที่ 1 – 20) ดังนี้

สดมภ์ที่ 21 ให้สอบถาม และบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณข้าวเปลือกที่ครัวเรือนตัวอย่าง ชาย หรือกันไว้ขายตลอดปี

สดมภ์ที่ 22 ให้สอบถาม และบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณข้าวเปลือกที่ครัวเรือนตัวอย่าง กันไว้สำหรับการบริโภคภายในครัวเรือนตลอดปี

สดมภ์ที่ 23 ให้สอบถาม และบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณข้าวเปลือกที่ครัวเรือนตัวอย่าง กันไว้สำหรับการทำพันธุ์ในฤดูกาลถัดไป

สดมภ์ที่ 24 ให้สอบถาม และบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณข้าวเปลือกที่ครัวเรือนตัวอย่าง จัดแบ่งไว้เพื่อกิจกรรมทั่วไป นอกเหนือจากสดมภ์ที่ 21-23

ข้อที่ 4 เป็นการสอบถามสาเหตุการเพิ่มหรือลดของเนื้อที่เพาะปลูกและผลผลิตต่อไร่ที่เกิดขึ้น หรือคาดว่าจะเกิดของข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 นี้ ของครัวเรือนตัวอย่าง

ข้อมูลเนื้อที่เพาะปลูกและผลผลิตต่อไร่ ให้เจ้าหน้าที่สำรวจทำเครื่องหมาย ✓ รหัสสาเหตุเพิ่มขึ้น/ลดลงของเนื้อที่เพาะปลูกและผลผลิตต่อไร่ที่แตกต่างกันระหว่างข้อที่ 1 (ปีที่แล้ว) กับข้อที่ 3 (ปีนี้) ตามความเป็นจริงในพื้นที่

ส่วนเหตุผลประกอบข้อมูลเนื้อที่เพาะปลูก ให้เจ้าหน้าที่สำรวจเรียงลำดับความสำคัญของเหตุการณ์เพิ่มขึ้น / ลดลง ของเนื้อที่เพาะปลูก จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยเริ่มต้นตั้งแต่นหมายเลข 1 จนถึงหมายเลข 4

• **สาเหตุที่เพิ่มขึ้น/ลดลงของเนื้อที่เพาะปลูก** (อาจมีสาเหตุได้มากกว่า 1 สาเหตุ)

..... ราคาในปีที่ผ่านมา

..... สภาพดินฟ้าอากาศ

..... ปลูกทดแทนพืชอื่น/ปลูกพืชอื่นแทน

..... อื่น ๆ (ระบุ)

• หากเหตุผลใดไม่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มขึ้น / ลดลง ของเนื้อที่เพาะปลูก ให้ปล่อยว่างไว้หน้าข้อคำถามนั้น

• กรณีที่มีสาเหตุการเพิ่มขึ้น / ลดลง เป็นข้อคำตอบ อื่น ๆ (ระบุ)..... โปรดระบุสาเหตุด้านล่างด้วยทุกครั้ง

• กรณีเนื้อที่เพาะปลูกไม่ได้เปลี่ยนแปลง หากมีเหตุผลประกอบสามารถระบุเหตุผลเพิ่มเติมลงในช่องระบุด้านล่างได้ โดยไม่ต้องเรียงลำดับสาเหตุด้านบน

ส่วนเหตุผลประกอบข้อมูลผลผลิตต่อไร่ ให้เจ้าหน้าที่สำรวจเรียงลำดับ
ความสำคัญของเหตุการณ์เพิ่มขึ้น / ลดลง ของผลผลิตต่อไร่ จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยเริ่มต้น
ตั้งแต่หมายเลข 1 จนถึงหมายเลข 6

• สาเหตุที่เพิ่มขึ้น/ลดลงของผลผลิตต่อไร่ (อาจมีสาเหตุได้มากกว่า 1 สาเหตุ)

..... การดูแลรักษา

..... เปลี่ยนพันธุ์ใหม่

..... ปริมาณน้ำ

..... เกิดโรค, แมลง, หนูระบาด

..... เกิดภัยธรรมชาติ (น้ำท่วม, แล้ง,.....)

..... อื่น ๆ (ระบุ).....

• หากเหตุผลใดไม่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มขึ้น / ลดลง ของผลผลิตต่อไร่ ให้ปล่อยว่างไว้
หน้าข้อความนั้น

• กรณีที่มีสาเหตุการเพิ่มขึ้น / ลดลง เป็นข้อคำตอบ อื่น ๆ (ระบุ).....โปรดระบุ
สาเหตุด้านล่างด้วยทุกครั้ง

• กรณีผลผลิตต่อไร่ไม่ได้เปลี่ยนแปลง หากมีเหตุผลประกอบสามารถระบุเหตุผล
เพิ่มเติมลงในช่องระบุด้านล่างได้ โดยไม่ต้องเรียงลำดับสาเหตุด้านบน

วิธีการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมประมวลผล

จากแบบสอบถามการสำรวจข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 ในการบันทึกข้อมูลให้
กรอกหมายเลขตามข้อมูลในแบบสอบถาม ตัวอย่างเช่น เนื้อที่เพาะปลูกปีนี้ **ลดลง** จากปีที่แล้ว

เพิ่มขึ้น ลดลง เท่าเดิม

.....3..... ราคาในปีที่ผ่านมา

.....2..... สภาพดินฟ้าอากาศ

..... ปลูกทดแทนพืชอื่น/ปลูกพืชอื่นแทน

.....1..... อื่น ๆ (ระบุ)

ระบุ พักหน้าดิน

โดยการบันทึกข้อมูลให้บันทึก ดังนี้

ราคาในปีที่ผ่านมา บันทึก หมายเลข 3

สภาพดินฟ้าอากาศ บันทึก หมายเลข 2

ปลูกทดแทนพืชอื่น/ปลูกพืชอื่นแทน ให้เว้นว่าง

อื่น ๆ (ระบุ) บันทึก หมายเลข 1 (พร้อมระบุสาเหตุของการ

เพิ่มขึ้น / ลดลง)

ข้อที่ 5 เป็นการสอบถามข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของผู้ปลูกข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2562/63 (ปีที่แล้ว) และข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2563/64 (ปีนี้) และข้อมูลของครัวเรือน ตัวอย่าง ให้สอบถามจำนวนเนื้อที่ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรในแต่ละปี ทั้งนี้ ต้องเป็นข้าวนาปีที่เพาะปลูก ในอาณาเขตหมู่บ้านตัวอย่างเท่านั้น รายละเอียดที่จะสอบถามและบันทึกมีดังนี้

- ให้บันทึกเนื้อที่รวมทุกแปลงที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรของปีเพาะปลูก 2562/63 และ ปีเพาะปลูก 2563/64 หน่วยเป็นไร่
- ให้บันทึกข้อมูลข้อมูลของครัวเรือนตัวอย่าง ถ้ามีข้อมูล ให้บันทึกความสูงสุดที่สามารถเก็บผลผลิตได้ หน่วยเป็นตัน

การสอบถามข้อมูลรายครัวเรือน มีทั้งหมด 5 ข้อ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ศูนย์สารสนเทศ การเกษตร ขอเน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่สำรวจทุกท่านทราบว่า แต่ละรายการข้อมูถามล้วนแต่นำไปใช้ในการนำเสนอผู้ใช้ข้อมูลทั้งสิ้น เช่น เดือนที่เก็บเกี่ยวหรือคาดว่าจะเก็บเกี่ยว เป็นข้อมูลสำคัญที่จะนำไปสู่การจัดทำโครงสร้างของการกระจายผลผลิตในระบบเศรษฐกิจมหภาค ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบและติดตามอย่างใกล้ชิด หรือเกี่ยวกับพันธุ์ที่ปลูก ก็เป็นข้อมูลที่สำคัญที่สมาคมผู้ส่งออกและภาคเอกชนอื่น ๆ นำไปใช้ประโยชน์ ดังนั้น รายการข้อมูถามในแต่ละสดมภ์ล้วนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเกษตรกร และต่อความน่าเชื่อถือของการจัดทำข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร จึงขอให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการสอบถามและบันทึกข้อมูลจากการสอบถามครัวเรือนตัวอย่างทุกรายการข้อมูถาม ถึงแม้ว่า ในบางรายการข้อมูถามจำเป็นต้องคาดคะเน เช่น “คาดว่าจะเก็บเกี่ยว” หรือ % ความชื้น ก็จำเป็นต้องให้เกษตรกรคาดคะเนจากประสบการณ์ให้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด รวมทั้งรายการ**ข้อมูถามเชิงบรรยายหรือพรรณนาความเช่นในข้อที่ 4** ซึ่งที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่สำรวจมักจะละเลยในการปฏิบัติงาน จึงใคร่ขอให้ดำเนินการให้ครบถ้วนด้วย

สดมภ์ที่

ตารางเลขคู่ (50 แถว 50 สดมภ์)

แถวที่	1 - 5	6 - 10	11 - 15	16 - 20	21 - 25	26 - 30	31 - 35	36 - 40	41 - 45	46 - 50
1	66382	15528	84842	81705	94991	21697	36788	47006	93635	46346
2	03652	05596	33549	17978	19530	51672	22313	48650	28912	95530
3	34352	71697	19054	76686	72178	26311	93874	62920	31358	90105
4	89810	52890	18595	49450	13320	68461	13121	76015	77121	19556
5	77127	34799	05411	77151	36701	05396	61933	60861	20125	13778
6	26134	72770	11731	38482	70357	22998	74816	54152	12549	50158
7	63829	53787	97096	64510	05017	91548	66225	53005	02723	18952
8	36881	27633	46679	38637	40904	84019	26359	81175	28586	77130
9	49260	89565	42262	41817	75621	12736	25860	89327	24851	88048
10	99530	69830	55306	94736	27921	19900	13225	26992	18628	65701
11	39103	17818	08259	25124	97387	19121	70392	46803	02099	58861
12	66675	03660	84955	25727	98318	61295	20402	47286	03731	44417
13	15598	76014	75057	56326	77649	10229	67799	87169	33887	83088
14	65951	36388	89251	24336	24379	35887	04185	29513	83262	43519
15	92516	51454	20020	23263	25872	16650	49251	99022	01580	25109
16	02568	21309	62911	48088	48817	95303	87644	30949	57867	21097
17	07352	55191	42366	40627	86634	84017	32962	39924	28563	72058
18	41336	96129	95296	95029	29341	62141	37581	22100	34462	15903
19	35112	90423	16382	43070	08392	67058	21448	20805	65959	31417
20	84158	08738	81860	79280	88141	06101	53029	41305	91355	12306
21	66582	15760	73158	92772	27798	54213	81749	28890	30727	56097
22	86969	97795	61748	32581	63153	20607	44049	45972	73063	28097
23	88309	34969	70892	20751	13816	93508	27814	12061	66701	51502
24	03043	23079	45036	90644	92142	00363	31268	51996	55599	51700
25	56328	87323	10741	27286	69855	58993	09691	69345	56108	70432
26	53992	82874	48927	58841	86133	94712	40117	90537	88800	18964
27	11787	70848	51515	35584	72619	22438	02325	74795	09386	30711
28	84168	18065	38070	85585	75128	96270	59154	54982	18808	23576
29	03753	98182	81531	44339	28353	54599	59728	06059	80315	28023
30	44341	60229	75420	58427	37055	21885	87277	72620	88187	28595
31	32997	31769	01675	61851	03044	20969	16283	93289	43915	91099
32	36945	35276	50358	94650	95490	22457	78064	13429	25356	31187
33	31149	88020	76000	00803	94523	44555	24299	75135	01754	12934
34	40093	31452	64502	35975	11036	10334	29470	86699	42165	25907
35	75952	14742	58206	58070	02156	14165	14826	89119	18546	16732
36	52732	49304	31884	17068	01156	98051	36043	68289	00792	87722
37	12566	34446	85830	60807	16039	39137	96180	83692	26425	41676
38	84563	25326	97080	70150	46270	56429	17005	85966	81848	68382
39	81108	19166	15535	34606	34284	42437	57235	32989	41581	85550
40	06194	92582	30675	66768	12696	62106	51670	80295	31198	00362
41	21001	00341	00880	70323	55876	83668	93875	98677	90514	82634
42	17874	79028	50195	71973	67317	41447	29313	45060	34068	43327
43	04531	17235	74175	24560	99563	88064	73535	53505	84363	20018
44	84678	59231	79423	46845	25029	42891	44090	99336	17244	01841
45	90055	56032	13117	88139	93634	31578	92385	23014	04539	98387
46	97735	78007	90190	05243	90417	02339	35666	25452	60475	41426
47	35953	84592	51111	90400	66716	33464	00224	11028	39172	49946
48	26673	94932	89170	73420	72749	94762	29733	10765	46864	27455
49	15419	85430	58011	57533	99931	94405	22243	37594	91737	51885
50	03044	11035	67386	22987	25110	18637	32835	62826	00975	46020

